

Szerkesztőség:
Arad, Acsev-palota.
Kiadóhivatal:
Aradi Nyomda Vállalat.
Bulev. Regele Ferdinand 4/22
(József főherceg-ut.)
Sürgönycim Közlöny, Arad.
Telefonszám:
Szerkesztőség és kiadóhivatal
151.
Megjelenik naponta reggel

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Főszerkesztő: STAUBER JOZSEF.

ELŐFIZETÉS

HELYBEN ÉS VIDEKEN

Egész évre ... 1080 Lej
Fél évre ... 540 Lej
Negyed évre ... 270 Lej
Havonta ... 90 Lej

Hirdetések díjszabása szerint

Egyes szám ára 5 lej,
vasárnap 6 lej.

Bucurestiben 50 banival több

Visszatáncolás.

Van valami fájdalmas tragikum abban, amikor a cirkuszi clown feldob a levegőbe valami súlyos tárgyat és olyan ügyetlenül áll meg alatta, hogy az a fejére esik. Románia politikai cirkuszában gyakran produkálják magukat ilyen clownok; feldobnak a levegőbe egy törvényt, vagy rendeletet és az zuhan lefele, ráesik az ország gazdaságára, iparára és betegé teszi, megnyomorítja. Szomorú vigasztalás az, hogy clownjaink később reájönnek figyeltlenségükre, mert amikor jóvá akarják tenni hibájukat, inár ott fekszenek az agyansújtott áldozatok a hibásan kidobott, rosszul megcsinált törvény, vagy rendelet alatt.

Két esztendővel ezelőtt lesújtó villámként hatott Erdély kereskedőire az az intézkedés, hogy itt is bevezetik a regáti rendszert és eltörlik a csődönkívüli kényszeregyezséget. Féltekenység-e, vagy rövidlátás, hogy a regát nem akarta elfogadni az Erdélyben érvényben lévő és az egész kulturvilágban kipróbált törvényeket és azokat eltörölve, a régi román elavult, a mai gazdasági rendszerre nem alkalmazható intézkedéseket akarják reánk oktatójálni. Ennek a hibás politikának már nagyon sokszor éreztük áldatlan hatását és ez a hibás politika érvényesült akkor is, amikor a csődönkívüli kényszeregyezséget megszüntették Erdélyben is.

Az intézkedés hatása hamarosan mutatkozott. Annyi csőd, mint az utolsó két esztendőben, még sohasem volt Erdély területén, annyi tönkrement kereskedő, annyi koldusbotra jutott iparos még sohasem sirt ebben a kincsekkel megáldott Erdélyben, mint az utolsó pár esztendőben. Ennek pedig elsősorban az az oka, hogy a vezetőhelyeken olyan emberek ülnek, akik nem lehetnek gazdasági szakemberek, mert ha azok volnának, nem hoznának az ország iparát és kereskedelmét megnyomorító intézkedéseket. A csődönkívüli kényszeregyezés megszüntetése magával hozta azt, hogy Erdélyben is feléledtek a csőd-hiének, akik alig várták, hogy egy bank, vagy vállalat fizetési nehézségek közé kerüljön, nyomban odaálltak, még ha egyedül voltak is és a többi hitelezők tiltakozása ellenére, csődöt kértek a kereskedő, vagy pénzügyes ellen. Ez persze jó üzlet volt, először, mert a kétségbeesett hitelezőktől potom pénzért összevásárolták a tartozást, másodsor, mert kellő honorárium fejében hagyták magukat rábeszélni, hogy a csődöt visszavonják. Erre Aradon is tudmánk példát mutatni, de számos, szomorú példa van az egész országban. A csődönkívüli kényszeregyezés esetén, a csőd-hiének működése ki van zárva, mert csak akkor kérhetnek csődöt a fizetéseiken kereskedő ellen, ha a hitelezőknek legalább ötven százaléka így kívánja. A bucaresti-i kereskedelmi és iparkamara ma már belátta, hogy a regátban feltétlenül szükségessé vált a csődönkívüli kényszeregyezés rendszerének bevezetése és annak megszüntetése Erdély gazdaságára tragikus hatást gyakorolt. Bucurestiből indult meg a mozgalom ennek a törvénynek az egész országban való érvényesítése érdekében és remélhető, hogy a mozgalom, ha későn is jött, de eredményt fog hozni.

A csehszlovák hadsereg tankokat összpontosít az osztrák határon.

Pozsonyban kommunista szabadcsapatok gyülekeznek a „Magyarság” fantasztikus cikke szerint. Csehszlovákia október 7-én bevonu Burgenlandba.

(Budapest, október 4.) A „Magyarság” ma reggeli számában kétoldalas cikket közöl, amely azt állítja, hogy Csehszlovákia be akar vonulni Ausztriába és hogy a csehországi, valamint a szlovenszkoii kommunista csapatok beavatkozásra készülnek a bécsújhelyi október 7-iki eseményekkel kapcsolatban. A lap rendkívül szenzációsnak látszó cikkében a többi között ezeket írja:

— A bécsújhelyi fejleményeket felfokozott figyelemmel kísérik Ausztria szomszédai, elsősorban Csehszlovákia. Egyes jelentések azt mutatják, hogy Csehszlovákia fokozni is akarja a zavaros helyzetet, hogy ürügyet találjon a beavatkozásra. A szovjet is nagy pénzösszegek bedobásával akarja teljesen zavarossá tenni a helyzetet. — Pozsonyban az utóbbi napokban olyan arcok bukkantak fel, akiket hónapok óta nem láttak. Bolsevik szökevények ezek, akik több országból érkeztek Szlovenszko fővárosába. A szállodákat csaknem teljesen maguk részére foglalták le és csoportosan tárgyalják a teendőket. Valóságos kommunista invázió van Pozsonyban. Feltűnően nagy számban vonulnak fel a szlovenszkoii kommunista szervezetek is. A Pozsonyban összejött kommunista vezérek állandó érintkezésben vannak a bécsi kommunista köz-

ponttal és várják a bécsi kommunisták megmozdulását. A kommunista mozgósítást október 5-re befejezik és ekkor Pozsonyban készenlétben fognak állni a bolsevik szabadcsapatok, amelyek arra készülnek, hogy beavatkozzanak a bécsújhelyi polgárháborúba. A kommunisták Burgenlandot is mozgósították. Itt a kommunisták Boldogaszonyfalván gyülekeznek és onnan szándékoznak Bécsújhely ellen vonulni. A csehszlovák kormány teljesen készen áll annak a helyzetnek a kihasználására, amely egy esetleges bécsújhelyi polgárháborúnál lehetségesé válna.

— Az utolsó napokban Pozsonyba nagyszámú katonaságot szállítottak, tankokat, páncélautókat és autókat hoztak. Terv szerint Ligetfalun keresztül nyomulnának a csehszlovák csapatok Burgenlandba, hogy elnyomják a kommunisták megmozdulását. A pozsonyi rendőrség politikai osztálya prágai utasításra öibe tett kezekkel nézi a kommunisták mozgásait. Amikor a cseh szlovák csapatok benyomulnak Burgenlandba, felajánlják szolgálataikat a bajba jutott osztrák kormánynak. Benes ezt a helyzetet tartja legalkalmasabbnak arra, hogy régi kedvenc tervét: a nyugatmagyarországi korridort megvalósítsa.

„Nem ijedünk meg a szociáldemokratáktól”

A keresztényszociálisták egyik kerületi gyűlésén dr. Mataja v. miniszter érdekes beszédet mondott az október hetedikén várható eseményekről. Dr. Mataja mindenekelőtt leszögezte, hogy a Heimwehr-felvonulást betiltani nem lehet, mert az arra már június 5-én engedélyt kapott, holott a köztársasági védőszövetség csak június 25-én kért engedélyt a felvonulásra. Most aztán azt akarják a szociáldemokraták, — mondotta dr. Mataja — hogy mind a két felvonulást tiltsák be. Ezzel világossá válik az ausztrómarxisták taktikája. A szociáldemokraták csupán azért akarnak felvonulni, hogy legyen ok a Heimwehr-felvonulás betiltására. Tegyük fel, hogy a Heimwehr 1929. május elsején a Schutzbund mellett a városháztéren tüntetni akarna. Nem hiszem, hogy Seitz, polgármester mindkét felvonulást betiltaná. És igazá is lenne.

Nem vagyok tagja a Heimwehrnek, de lehet, hogy leszek, mert az a véleményem, hogy ha az államhatalom gyenge a rend fenntartására, akkor segíteni kell neki.

A szociáldemokraták tévednek. Már nem élünk 1919-ben. Azt kívánjuk, hogy a szociáldemokraták ne kövessenek el valami eszteleniséget, noha az október 7. ügyében máris egy súlyos hibát követtek el. Azt hitték, hogy bennünket meg lehet ijeszteni. Most aztán látják, hogy ez nem sikerült. A szociáldemokraták felvonulása újabb provokáció és mivel a kis Bécsújhelyen egyidőben két felvonulást

nem lehet tartani, azért tiltotta be az ottani rendőrhatalóság a Schutzbund felvonulását. Ha szociáldemokrata vezetők ismét csak küldik embereiket és nem vezetnek, felelősek mindazért, ami esetleg Bécsújhelyen történni fog.

Seipel minden felvonulást betiltana.

A nemzeti tanács mai ülésén dr. Renner szociáldemokrata képviselő, több társával együtt interpellációt terjesztett be, kijelentette, hogy az ugynevezett Heimwehrek lassankint faszista alakulatokká változtak, amelyek azzal a veszedelemmel fenyegetnek, hogy felborítják a köztársasági alkotmányt. Seipel kancellár válaszában kijelentette, hogy ami az október 7-iki tüntetésekkel illeti, nem csinált sohasem titkot abból, hogy szerinte az összes felvonulásokat be kellene tiltani. Kijelenti, hogy a Heimwehrek nem törekszenek a köztársasági alkotmány megdöntésére. Kunschak keresztényszociálista a szociáldemokraták terrorcselekedeteire mutat rá, majd Bauer Ottó szociáldemokrata a kancellárt az őszinteség hiányával és a Heimwehrektől való félelemmel vádolja.

— Mit szólnának ahhoz, — kérdezte — ha Kun Béla Ausztriában be akarná rendezni uralmát. Pabstnak azonban megengedik, hogy érvényesüljön.

Aggódnak az ausztriai kereskedők.

A bécsi szállodások és kereskedők ma kíméletesen keresték fel Seipel kancellárt és

aggodalmaikat fejezték ki az október 7-iki események iránt. Seipel válaszában kijelentette, hogy sem az üzleti világnak, sem az Ausztriában élő idegeneknek nincsen okuk aggodalomra. Eltekintve attól, hogy Bécsújhely ötven kilométernyire fekszik a fővárostól, mindkét csapattói kötelező nyilatkozatot kapott. Ebben az egyik oldalon kizárólag toborzó felvonulást, a másik oldalon ellentüntetést jelentenek be. A szövetségi kormány azonban ezek dacára megtette az intézkedést arra az esetre, ha a felvonulás alkalmával komoly összetűzés keletkezne, vagy a mozgalom más területekre akarna átcsapni.

Az aradi kereskedők bevezetik a részletüzletet

Tisztviselő- és kereskedőcsoportok bonyolítják le az ilyen üzleteket magyarországi mintára. — Az aradi Kereskedelmi Testület intenzív egyesületi életet készít elő.

(Arad, október 4.) Az aradi kereskedelmi testületben az ősszel, a jelek szerint intenzív belső élet fog megindulni. A testület ezentul havonta két taggyűlést tart és ezek a gyűlések azt a célt szolgálják, hogy az egyesület munkálkodása eredményes legyen. A gyűléseken megbeszéljük az aradi kereskedők az összes aktuális ügyeket és az ott kialakult vélemények alapján tesz intézkedéseket a különböző felmerült kérdésekben a vezetőség. A testületnek erről az újléletről aktivitásáról és a legközelebb megvalósítandó programról a következőkben informált benünket az egyesület egyik vezetőségi tagja:

— Vasárnap délelőtt 11 órakor taggyűlést tart a kereskedelmi testület az iparkamarában és ez a gyűlés vezeti be az új rendszert, a mely szerint ezentul a testület minden hónapban kétszer is tart taggyűlést az egyesületi élet élénkebbé tételére. A vasárnapi taggyűléseken fog állást foglalni Arad kereskedő világa a várható vámemelések ügyében. A helyzet ugyanis az, hogy a kereskedők számos panaszára és intervenciójára, ahelyett, hogy le szállították volna a vámot, amint hirdik, illetékes helyen azzal a gondolatmal foglalkoznak, hogy egyes tételre jelentékenyen felemeljék. Ennek a tervnek megvalósítását akarják mindenképpen megakadályozni.

— Ugyancsak a vasárnapi taggyűlésen fogjuk tárgyalni a részletüzlet, illetve a részletre való vásárlás és eladás ügyét. Ez a

A szociálisták meghiusítanak minden fascista-puccsot.

Az esti bécsi jelentések szerint az Arbeiter Zeitung legújabb számában kiáltványt közöl az október 7-iki felvonulással kapcsolatban. Kijelenti, hogy a szociáldemokratáknak sikerült elérniük azt, hogy a jobboldaliaknak Bécs ellen való felvonulása propaganda nappá zsugorodott össze. A szociáldemokraták szilárdan elhatározták — írja az említett lap — hogy meghiusítanak minden fascista-puccsot. Meg akarjuk mutatni tömegeinket és fegyelmességünket. A felvonulást impozánssá kell tenni és minden összehúzóerőt kerülni kell. A rémhírterjesztők ellen könyörtelenül járunk el.

módszer tudvalevőleg kitűnően bevált a külföldi országokban és ezt akarjuk most meghonosítani Aradon. Ugyanúgy szándékszunk megcsinálni a dolgot, amint azt Németországban és Magyarországon alkalmazták elsőrendű sikerrel. Nevezetesen: a különböző hivatalnokok osztályaiból csoportok alakulnak, amik egy adminisztratív szervet létesítenek. Ez az adminisztratív szerv bonyolítja aztán le az üzletet a szintén csoportba tömörült különböző kereskedők és a vásárló hivatalnokcsoport között. Mindegyik vásárló kap egy bevásárlási könyvecskét, saját hivatali vagy vállalati főnökségétől, mely garantálja azt, hogy a bevásárló hivatalnok fizetéséből havonta levonja az esedékes részletfizetési összeget, amit az adminisztratív szerv utal át a kereskedőknek. A részletvásárlás hat hónapra szól, vagyis minden bevásárlástól havonta az általa vásárolt cikk árának egyhatodát vonják le. Tekintettel arra, hogy ez a rendszer kitűnően bevált külföldön, reméljük, hogy itt is hasznára válik egy kereskedőknek, mint fogyasztóknak egyaránt.

— Tervevette azonkívül a testület, hogy kéthetenként valamelyik köznapon gazdasági tárgyú felolvasásokat rendez a kulturpalota kistermében. A testület súlyt helyez arra, hogy Ily módon is elősegítse a közeledést és az együttműködést az itteni román és kisebbségi gazdasági élet képviselői között és ezért három kiváló aradi román gazdasági szakte-

kintélyt kért fel ilyen előadások megtartására. Szó van azonkívül még arról is, hogy egy bécsi, vagy németországi és egy pesti közgazdasági vezérembert kérjünk fel egy-egy előadás megtartására.

Az aradi érettségi vizsgálatok végeredménye.

A maturára jelentkezett növendékek 56 százaléka elbukott.

(Arad, október 4.) Most már teljes egészében nyilvánosságra jutott az aradi diákok timisoarai (temesvári) érettségijének vizsgaeredménye. Az írásbeli vizsgálatok befejezésekor már beszámoltunk arról, hogy a katolikus gimnáziumból (20), a Moise Nicoaraból (60) és a Ghiba Birta leányliceumból (20) jelentkezett 100 növendékből mindössze 58 vergődött át az érettségi torturák írásbeli részén, gimnáziumonként 12, 36, illetve 10 növendékkel.

Mai lapunkban megírtuk, hogy a kat. gimnáziumból csak 8 lett „érett” a 12 írásbelin átmert diákból, most aztán a másik két aradi intézet diákjai szóbeli érettségijének eredménye is ismeretessé vált. Rózsásnak ez sem mondható: a 36 Moise Nicoara diákból ismét lemaradt 7, maradt tehát 29, a Ghiba Birta leányliceumból pedig a 10 leányból is elbukott 3 jelentkező, úgy, hogy összegezve a három intézet érettségi eredményét, végkép csak 44 diák maturált le s a bukás így 56 százalékos. Nem érdektelen megjegyezni, hogy az aradi kat. gimnázium és a Ghiba Birta intézetek egyformán 20—20 jelentkezőjéből végeredményben a magyar gimnáziumból 8 érettségi-zett kielégítően a román leányliceum 7 növendékével szemben.

A kat. gimnázium érettségizett diákjait már felsoroltuk és most közöljük a Moise Nicoara és Ghiba Birta maturált növendékeinek névsorát is a következőkben: *Moise Nicoara (redő szekció)*: Filitti, Glavan, Pascu, Saur, Siclevan, Tudor. *Moise Nicoara (modern szekció)*: Bacila, Beisser, Colcer, Constantinescu, Grozav, Mon, Marginean Teodor, Marginean Traian, Morodan, Nadaban, Palincas, Papp, Pascu, Rujan, Spiride, Stria, Stoinescu G., Stoinescu M., Teimer, Teritean, Vintan, Visoin. *Ghiba Birta*: Cacinca Roza, Curtuti Maria, Dragos Lucia, Dragan Sinonia, Juhos Elisa, Papp Felicia, Winklmayer Maria.

A kémekek világa.

Eddig a hadügyminisztérium, mely különösen egyszerre részeges, hazug és pénzsóvár embernek nyilvánított egy oly ügynököt, kinek öt éven át oly sok jó szolgálatot köszönhetett. De hát meg akartak tőle szabadulni. Az volt Lajouxnak végzete, hogy nagyon is sokat tudott, mégpedig oly dolgokat, melyek kellemetlenek voltak saját felebbvalójának és melyet különösen a Dreyfus-perből ismert s a második irodában alkalmazott Henry ezredesre voltak terhelők. Ezek után nagyon kiméletlenül jártak el vele szemben. Brüsszelben tartózkodott, mikor egy ügynök jelent meg a lakásán, feltörte butorát és ellopta az irományait. Ezzel sem érve be, nagy összeg ígéretével rá akarta bírni még a feleségét is, hogy hagyja el férjét és bélyegezze nyíltan hazaárulónak az újságokban. De ez a merénylet nem járt sikerrel. Lajoux magát, mikor épen Boisdeffre tábornoknak telefonozott, két rendőr azzal az ürüggyel, hogy a tábornokhoz vezetik, a Sainte Anne-téboldyába vitte.

Csak egy hét múlva bocsátották szabadon az intézet két orvosának szakvéleménye alapján, mely teljesen épelméjűnek nyilvánította. Lajoux Olaszországba, Génúba menekült, de ott is feljelentették a hatóságoknak, azt mondván róla, hogy elmebeteg. Végre is adtak neki néhány száz frankot, mert anyyiba került egy III osztályú utazás Amerikába és 1897-ben Antwerpenből a braziliai Sao Paolóba vitették. Most már biztosak voltak felőle: irományait elrabolták és egy egész Ocean volt közte s a francia hadügyminisztérium között.

Poste restante.

Az egyik radikális és gyakran alkalma-

zott mód, amellyel a kellemetlenné vált ügynököt ártalmatlanná tehetik, abból áll, hogy számára nem mindjárt észrevehető módon alkalmat adnak egy külföldi hatalomnak, hogy tartóztassa le. Tegyük fel például a következő esetet: A francia hírszolgálatnak van egy ügynöke Kölnben, akit szeretne feloldozni. Ez az ügynök természetesen nem közvetlenül Párisból kapja a neki szóló leveleket, mert az könnyen feltűnhetnének, hanem valami kereskedő közvetítésével, aki például Berlinben lakik s Párisval vagy valami más francia várossal fel nem tűnő módon üzleti összeköttetésben áll. Ez az üzletember a nevére címzett borítékból kivieszi az ügynöknek szánt levelet és valami berlini gyár cégjelzésével ellátott s készletben tartott borítékba teszi, melyre például ezt a címet írja: „Gebhard Ferenc urnak, Köln, Poste restante”. Az ügynök ismeri ezt a címet és ennek következtében egyszerűen elhozza a postáról a levelet, mely a megállapított jelszavak segítségével megadja számára a szükséges tájékoztatást. De egyszer ezzel a címmel érkezik egy levél: „Gebhard A. urnak”. Az ügynök tévesnek nyilvánítja a címezést a postahivatalnok előtt, de a levelet nem adják ki neki, mert hivatali szabály szerint csak helyes címezéssel ellátott leveleket szabad kézbesíteni. A levelet ennek következtében mint nem kézbesíthetőt visszaküldik, vagyis inkább elküldik annak a berlini gyárnak, melynek címe a borítékon nyomtatásban olvasható. A gyár felbontja a levelet és egy ezerfrankos bankjegyen kívül francia nyelven írt levelet talál benne, mely tartalmával egészen megdöbben. A dologról jelentés megy a rendőrségnek, az pedig abban a pillanatban tartóztatja le az ügynököt, mikor épen új le-

vélert a kölni postahivatalba megy. A „Ferenc” helyett szándékosan „A.”-nak szóló címzés évekre fegyházbba juttatja az ügynököt és a francia kormánynak nincs többé oka, hogy féljen a saját kémétől.

Korunk legnagyobb politikai szélhámosa.

Trebitch-Lincoln Ignác Timót, ez a nemzetközi kalandor és politikai kém, jogot támaszthat arra a kétes dicsőségre, hogy általánosan korunk legnagyobb politikai szélhámosának tartják, kinek neve benne van az utóbbi évek majdnem minden politikai botrányában és forradalmi vállalkozásban. Kaméleonszerű átváltozóképesége a csodával határos. Egyforma művészettel játsza el minden szerepét, melybe veszedelmes játéka keveri és kalandorkodása a világ minden részére szól. Találkozunk vele úgy Európában, mint Amerikában és Ázsiában is, hol mint újságíróval, hol mint politikai ügynökkel, hol mint pappal. Parlamenti tag, váltóhamisító, dupla-kém, buddhista szerzetes és mandarin. Vajon mi vitte erre a sok színben játszó kaleidoszkopszerű pályára? Vajon a pénz hideg és józanul számító vágva, a beteges becsvágy, hogy a kedvező konjunktura nem fárasztó utján politikai hatalomhoz jusson, vagy talán a kalandban talált öröm, az idegizgató élmény, a veszedelem vérpezsdítő megízlése volt, mely ezt a különös embert rövid időre a politika színpadának előterébe állította? Nem tudja senki, csak azt tudják róla, hogy életének filmje — amerikai izü szenzációhajszással egészen a bluffre állítva — immár lepergett s hogy életének meredeken emelkedő íve a rakétához hasonlóan szétpukkant.

Egy centennárium, amiről megfeledkeztek.

Száz évvel ezelőtt indult el hódító útjára Elssler Fanny, a világ legnépszerűbb táncosnője. — Elssler Fanny és Josephine Baker. — Kossuth Lajos kritikája a nagy táncosnőről. — Elssler Fanny leföxi a pápát.

Pontosan száz éve, hogy egy törekény testű bécsi nő elindult Itáliából, hogy táncával meghódítsa a világot és pontosan száz év múlva egy egészséges kreol nő elindult Párisból, hogy táncával meghódítsa a világot. Pontosan száz év előtt Fanny Elssler selyem lábbelikben forrongó vulkán felett kápráztatta az embereket balett-ugrásaival és pontosan száz év múlva Josephine Baker bársony felcipőben a nyugtalanul mozgolódó Európa felett vitte táncba az embereket a charleston ütemre.

Hercegnő lett a kottamásoló egyik leányából.

Az öreg Haydn kottamásolójának és egy harisnyakötőnőnek a gyermekei voltak Elssler Fanny és Terézia. Révedező gyermekszemeik előtt mulatott Európának Bécsbe gyűlt előkelősége, élvezni a felszabadulást a legázott forradalmak és Napoleon „nyüge” alól. Egész Wien egy nagy balett volt, — a balett a régi, feléledt előkelő nemesség rokokós, piperés eleganciájának szimbóluma. Egy kis balett-színházban (Am der Wien), amelyet gróf Pálffy Ferdinánd építtetett, — léptek fel először az Elssler-testvérek. Aumer francia táncmester a Kärthnerthor színházból észreveszi, oktatja és fel is lépteti őket. Impresszárió is akad, Barbeja, aki elviszi őket Itáliába. 1828-ban Nápolyban az első önálló előadás és ez az este Fanny csodás karrierjének első állomása. Innen indul Európába, azután Amerikába, learatni a dicsőséget. Mint ezüstösen csillogó hatalmas uszály, kíséri lépteit az embertmilliók rajongása, extázisa. Főhercegek, hatalmak urak imádkoznak kegyeiért. Hü partnerét, Terézt 1850. augusztus 20-án porosz-királyi herceg, Adalbert vette el feleségül. Fanny akkor a herceg kívánságára meghozta az áldozatot, hogy sikerei csúcspontján otthagyta a színpadot. Visszavonult hamburgi birtokaira. 1854-ben Bécsbe költözött. Meghalt 1884. november 29-én 74 éves korában.

Tüzes kohók fölött táncolt Elssler Fanny.

A szent szövetséghez csatlakozott Európának majdnem minden uralkodója. A szerződés valóban szép, csak hogy — látható célja nem volt más, mint a hatalmak szoros kézfogása a népjogokkal szemben. Ennek a szövetségnek az aegisében, a három nagyhatalom védelmében az összes fejedelmek most biztonságban érezték magukat. Alkotmányt nem türnek, mert az újabb forradalomhoz vezetne. Nem sokáig tartott s a népek megadták a válaszukat a szövetségésre. Görögország kezdte meg a szabadságharcát. — Párisban újból kitört a forradalom és Európa minden országában megkezdődtek a harcok a nemzeti törekvések színében. Jöttek forradalmak, véres küzdelmek, háborúk. Európa tüzben égett és tüzes kohók felett táncolt Fanny Elssler. A forrongó időkben fáradt emberek tödültek a színházba és Fanny táncait vitték az otthonaikba. Kritikusok, művészek, úgy üdvözölték, mint a táncművészet prófétáját...

Az öregedő államférfi szerelme.

Metternichnek, az abszolutisztikus Európa „kecsisá”-nak munkatársa, jobbkeze, „mindenesé” — Gentz. A 60 éves Gentz a mostani nagy felfordulásban elveszítve látta minden politikai célját, összeomlott világnézete. Elssler Fannyban találja meg vigasztalását. A háttérben éves Gentz, mintha most ismerné csak meg a szerelmet sok-sok szerelmi kalandja után. Dédelgeti, becézgeti, fiatal szerelmét műveli, franciául tanítja, de mindenképp fölött szereti. A halás Fanny nem okoz fájdalmakat öregedő barátjának és hosszú ideig csak az ő számára őrzi meg — szerelmét. Ilyen sorokat küld hozzá: „Dass küssen erspähre ich mir

bis heute Abends. Da will ich Dir so küssen, dass ich Deine Seele mit hinab trinke, bis dahin Adieu.“

És hogy Gentznek sok pénzébe került Fanny, kényszerülve volt Metternichnek az akkor bontakozó Rotschild-ház bankját felajánlani az államháztartás valamelyes rendezésére — és ennek köszönhette a zsidó bankár, hogy Ausztria kölcsönt vett tőle és hozzásegítette így a meggazdagodáshoz. A kölcsön nem sokat lendített Bécs népén, amely azonban szegénysége és nyomora dacára is rajongva tapsolt Elssler Fannynak a táncán.

... Párisban kitört a forradalom, de a polgárkirály országa népe is ünnepelte a táncművésznőt, megadva ezzel a fémjelzést művészetének, mert hogy akkor ezt jelentette minden művésznék a párisi taps. Páris akkor is hódolt előtte, mikor nagy riválisának, Tagliolinak hívei botrányal akarták Fanny ünneptetését megakadályozni. Az államférfiak azonban, akiknek az új éra alkotó munkája az idegeiket örölte, már akkor tiltakozva nézték a közönség érdeklődését...

Pesten is fellépett a német színházban, a mely — „csordultig” megtelt. S másnap már megjelent Kossuth cikke a Pesti Hirlapban, — elismerőleg hódolt Fanny művészetének, de Kossuth a kritikában azt is megírta, hogy nem hitte volna, hogy azokban a sulyos időkben oly határtalanul nagy lesz az érdeklődés, mikor az ország életbevágó kérdései alig találják visszhangra...

Elssler Fanny és a pápa.

A szent város, Róma is szerepelt. Háromezer tallért gyűjtöttek már össze, hogy arany koszorút vegyenek Fannynak, mikor a gyűjtő bizottságnak eszébe jutott a pápa beleegyezését kérni. A pápa a tervet nem ellenezte, csupán — mosolyogva — megjegyezte, hogy ezt a szép összeget inkább osztanák ki a szegények között, no meg, hogy „a természet a koszorút nem a lábnak, hanem a fejnek szánta.” Mindamellett a koszorút megvásárolták, de mikor átadták, ugyanaznap a pápa a szegények közt ezer tallért kiosztatott. Elssler Fanny visszavágott: három estét rendezett és mind a három estély tiszta bevételét szintén elosztotta a szegények között, csak hogy ez

'Ludendorffot „halálra ítélték“

Távirat Hindenburghoz. — „Lelepleztem a szabadkőműveseket.”
Berlinben nevetnek. — Ludendorffot va ószinüleg megtréfálták.

(Az Aradi Közlöny berlini tudósítójának távirata.) A német fővárosnak nagy szenzációja van: Ludendorff tábornok táviratot menesztett Hindenburg birodalmi elnökhöz, bejelentve, hogy őt a szabadkőművesek halálra ítélték. A rendkívül érdekes táviratot, amelynek szövegét a berlini lapok feltűnő helyen hozzák, Berlinben mosolyogva fogadják, mert nagyon komikusnak tartják Ludendorff színpadias fellépését. A nagy feltűnést keltett távirat pontos szövege a következő:

Hindenburg elnök urnak.

Három héttel ezelőtt a „Felkelő Nap” című szabadkőműves páholy halálos ítéletet kézbesítette ki, mert Háborus uszítók és népgyilkosok című könyvemben lelepleztem őket. Kérem intézkedjék, hogy népiüket eme gyalázatos, gonosztevő pestistől megszabadítsa. Az igazságügyi szervezettől, intervenció nélkül, lehetetlenség pártatlanságot elvárni, mert teljesen át van itatva szabadkőművességtől.

Kérem táviratom megerősítését.

A szenzációs szövegű távirat egész Németországban nagy feltűnést keltett. A későbbi jelentések az alábbiakról számolnak be:

Ludendorff tábornok távirata egyike azoknak

az összeg jóval nagyobb volt a pápáénál.

Párisban 1928-ban aláírták a külügyminiszterek azt a szerződést, amely az örök béke felé indítaná a világot. A szerződés aktája mögött elvérzett milliók és a vérző milliók hajlékain végig visszhangoznak a diadalmos hurrák táncművésznők táncainak kopogó rezgése nyomán és mámortól kábultan rohannak el közömbösen Locarno és más próbálkozások mellett száz évvel azután, hogy Elssler Fanny elindult meghódítani a világot.

Száz év előtt Elssler Fanny tündértáncával elkápráztatta, elvarázsolta egy csendesebb világba a könnyeket, Josephine Baker elkábitotta. Ictaglózta a közömbösségbe.

APOLLO

Ma, pénteken 5, 7 és 1/10 órákor
Minden előadáson a világhírű
Vécsey-duo
kétzongorás hangversenye
és tréfás zeneszámai.

Utána szenzációs Sportvigjáték:

Világbajnoknő

(Mikor a feleséged sportol)

Főszerepben:

LEE PARRY, HENRY STUART
Rendes olesó helyárrakkal.

Holnap! Szombaton Holnap!

A legutolsó 1928-as gyártmányu

Rin-Tin-Tin, London réme

URANIA

U MA, pénteken 5, 7 és negyed 10-kor U
R A N I A utójára: R A N I A

Hat szép leány
éjjeli szállást keres

A főszerepben:

Jenny Jugo,

Verebes Frnő — Bob Dody.

a benbasztoknak, amelyekkel a tábornok annyiszor komikussá tette magát. A szabadkőművesség a szabadságért és szabadságjogokért harcol s így, már csak alapelveinél fogva is, türelemmel kell viseltetnie az ellenvélemények iránt. Ha Ludendorff könyvének ideológiája nem is azonos a szabadkőműves eszméssel, mégse fog eszébe jutni egyetlen szabadkőművespáholynak sem az a brutalitás — még ijesztgetésből sem — hogy valakinek „halálos ítéletet” kézbesítsen. A szabadkőművespáholynak tudvalevőleg kitűnő államférfiak, sőt uralkodók is tagjai és ezek nagyon jól tudják, hogy a szabadkőművespáholynokat emberbaráti kérdések foglalkoztatják, természetesen a szabadság és a haladás szellemében.

Ha Ludendorff valóban kapott ilyen „halálos ítéletet”, akkor valakinak a rossz tréfája lehetett, vagy agent provocateur-i kísérlet valamelyik „elvarázsolta” részéről.

HA NEM PÉLDÁNYONKÉNT VESZI MEG AZ „ARADI KÖZLÖNY”-t, hanem havonta 90 lejért előfizeti, csak 3 lej 60 baniba kerül egy példány.

Irodalom és művészet

Megalakult az aradi színtársulat

Viola Margit primadonna, Balázs István bonvivant és Rudas Bandi táncoskomikus szerződésével kompletté vált a társulat.

(Arad, október 4.) Még néhány nap — és Aradon újból kezdetét veszi a színi szezon. A színháznyitás dátumának közeledése, — amely minden bizonnyal még október hó első felére esik — természetesen megsürgette Szendrey Mihály nagy óvatossággal folytatott szervezkedési munkáját, úgy, hogy egy szerepkör betöltésének kivételével, mára már teljesen elkészült a színigazgató társulatának megalakításával.

Ismeretes, hogy Szendrey Mihály tervezte szerint eddig négy pozíció: még egy primadonna, még egy bonviván, még egy táncos komikus és egy társalgási szende pozíciója volt betöltetlen. A társalgási szende szerepkörére még mindig folynak tárgyalások, a primadonna, bonviván és táncos komikus kérdése azonban már megoldást nyert.

Az új szezonban a leszerződött Karácsonyi Ily mellett a társulat másik új primadonnája Viola Margit lesz, akinek neve nem ismeretlen az aradi közönség előtt. Budapesten ő is alakította a Marica grófnőt és en suite 50 estén át játszotta. Legutóbb Szegeden, s Pozsony—Kassa színikörületben volt szerződése. A Kassára ment Jung János helyét Galetta Ferenc mellett Balázs István fogja betölteni, akinek állomáshelyei ugyancsak Szeged, Pozsony és Kassa voltak az utóbbi időkben. Az eltávozott Deésy Jenő utódja pedig az új szezonban a jólismert Rudas Bandi lesz és ezzel a három, sokáig üresen állt szerepkör ügyét el is intézte Szendrey Mihály.

Mindezek figyelembevételével a színtársulat a következő tagokat foglalja magában: Karácsonyi Ily, Viola Margit, Kertész Manci, Fekete Irén, L. Kiss Mariska, Gaál Piri, E. Károly Klári, Szepessy Edith, Danesi Ica, id. Szendrey Mihály, ifj. Szendrey Mihály, Galetta Ferenc, Balázs István, Győző Alfréd, Hetényi Dömény Elemér, Jávors Alfréd, Horváth László, Rudas Bandi, Kun Dezső, Földes Mihály, Erdélyi Kálmán, Kőváry Emil, Simon László, ezenkívül Tárany Ferenc, mint havi 6 estére szerződött állandó vendég.

* **Jan Kubelik Aradon.** Az idei szezon óriási szenzációja a minden idők legnagyobb hegedűsének, Jan Kubeliknek aradi vendégszerződése. A világhírű cseh hegedűművész már évek óta nem volt nálunk, mert csakis a nagy metropolisokat látogatta és csak óriási áldozatkészséggel sikerült a rendező vállalatnak egyetlen estére lekötni. Kubelik okt. 14-iki koncertjére jessze Sándor Ferenc könyvkereskedésében kaphatók.

* **Jean Prosteanu Paganini-estje Aradon.** Az aradi hangversenyszezon a jelek szerint nagy lendülettel kezdődik meg és ebben a hónapban minden hétre esik egy, vagy két koncert. Előkelő helyet foglal el az 6 havi hangversenyprogram keretében október tizenharmadika. Ezen a napon tartja meg Paganini-estjét a Kulturpalotában a népszerű és közkedvelt román hegedűművész, Jean Prosteanu, aki mint emlékeztetés, nemrégiben Bécsben koncertezett nagy sikerrel. A bécsi lapok a legnagyobb elismerés hangján emlékeztek meg Prosteanuról, akit „román Paganini”-nek neveztek el. Prosteanu különben már többször hangversenyzett Aradon és mostani Paganini-estje után külföldi turnéra megy, melynek főbb állomásai Bécs, Berlin és Milánó. Az október 13-iki hangverseny műsorán kizárólag Paganini-művek szerepelnek. A program különben a következő: 1. Paganini I. hegedűhangversenye 3 tétel. 2. Második verseny-tétel. Mindkettőt Paganini originális komponálásában játsza Prosteanu, saját kadenciáival. 3.

Caprice XIII. XX. és XVII. 4. Mózes-fantázia, amit egy úron játszik a művész. 5. Tanti Talpiti.

Művészi fényképek és levelező-lapok

NAGY GÉZANAL

ARAD, Bulvárdul Regina Maria 8. megválasztással szemben. 1098

* **Amerika legjobb kétzongorás együttese.** Szántó Gizi és June Wells f. hó 11-én, csütörtökön rendezik meg egyetlen hangversenyét Aradon. Az a kivételes zenei élvezet, melyet a zenei esemény jelent, már a program összeállításából is kitűnik. Bach aranyveretű muzsi-

kájának leghivatottabb interpretálója ez a együttes, amelyet a kényes amerikai kritika ilyenek el is ismert. Newyork, Chicago, Washington, Boston, Detroit stb. zeneértő közönsége lelkesedéssel hódolt a zenei-jelelem művészetének, a Szántó—Wells együttes interpretálása mellett. Ezért lesz felejtethetetlen élmény és emlék ennek a zongoragyüttesnek aradi bemutatkozása. A hangversenyen kétségkívül ott lesz az egész zenekedvelő Arad. Az órlási érdeklődésre való tekintettel a jegyek elővételben Sándor Ferencnél már kaphatók.

TELEFON 70. ERZSEBET SLAGERMOZGO TELEFON 70.

MA, d. u. 5, 7 és 9 órákor: III. rész

Ivan Mosjoukine: Rejtelmek háza.

Vasárnap Harold Lloyd-premier: „NE IZGASD MAGAD.”

Jön! Bettauer világhírű erotikus regénye: „Elszabadult erkölcsök.” Csak felnőtteknek.

Szendrey lesz a marosvásárhelyi színigazgató is

Bernády dr. polgármester kijelentette Szendreynek, hogy ő fogja megkapni Marosvásárhely színházi bérletét.

(Arad, október 4.) Már régebbi keleti meghívás kapcsán s az arad—temesvári színi-kapcsolat megszakitása nyomán Szendrey Mihály színigazgató lépéseket tett meg a marosvásárhelyi színház elnyerése érdekében. Három esztendővel ezelőtt Szendrey a legjobb impressziók hátrahagyásával távozott el Marosvásárhelyről és ennek alapján élte föl ismét a terv Marosvásárhely vezetőségében, hogy ismét Szendrey Mihályt adják a marosvásárhelyi színház bérletét. Meghívó levelet is küldtek Szendreynek, akinek ép a temesvári színház elvesztése miatt alkalmas kiegészítő.

nagy állomásra volt szíjsége, ahol alkalomadtán huzamosabb ideig tartózkodhat.

Igy személyes megbeszéléssel megkereste ez ügyben Marosvásárhely vezetését s Bernády György dr. polgármesterrel tárgyalt. A polgármester kijelentette, hogy a legnagyobb készséggel támogatja Szendrey Mihályt s amint az épülőfélben levő színházterem elkészül, véglegesen perfektuálják a színházra vonatkozó bérleti szerződést, amely két tavaszi és két jövő őszi hónapra kötne Marosvásárhelyre Szendrey Mihályt és társulatát.

Megérkezett Aradra a középiskolák ezévi tanterve.

Ismét bevezetik a görög nyelvet. — Fizikát és kémiát már a II. osztálynál előír az új tanterv, amely fokozott figyelemben részesíti a francia nyelvet és mind a hét osztályban rendszerezte a földrajzot.

(Arad, október 4.) A liceumok iskolai éve a jövő hét hétfőjén, október nyolcadikán kezdődik meg, de az aradi iskolák a legutóbbi napokig sem tudták, hogy az új iskolai törvény új rendelkezései és lényegesen változtató rendszere alapján, mit fognak tanítani, milyen beosztással és milyen terjedelemben ebben a pár nap múlva kezdődő évben. Most azután végre megérkezett Aradra is Crisan Aseanulhoz, a Moise Nicoara igazgatójához a részletes és alaposan kidolgozott új tanterv, amely az első és második gimnáziumi osztályra vonatkozólag az új iskolarendszer tanmenetét, a többi osztályokra vonatkozólag pedig egy átmeneti tanmenetet; tananyagbeosztást közöl.

Az új tanmenet hangsúlyozza a román nyelv és irodalom tanításának nagy fontosságát és egységes szempontok szerint a román nyelv nyelvtanának, stílusalkájának, a nyelv történetének és az irodalomnak hatalmas anyagát osztja el a hét liceumi osztályban. A latin nyelvet a harmadik gimnáziumi osztályban, a román nyelvvel kapcsolatban fogják tanítani, hogy így, a gimnáziumot végzett növendékeknek is legyen fogalma a román nyelvcsalád törzshelyéről. Érdekes, hogy a tanmenet aránylag kevés szerzőt ír elő a latin nyelv tanításáról: Cézárt, Cicerót és Vergiliust.

Ujítás a görög nyelv visszahozatala. A

hatodik és hetedik osztályosok újból olvasni fogják Xenophon híres visszavonulását, Homérosz Odisszeját és Pláton Kritonját.

A francia nyelv fokozott figyelemben részesül, míg a német, vagy az angol csupán a IV-ik osztályban, tehát csak a liceumban tanítandó.

A történelem minden osztályban szerepel s az I. és II. gimnazisták nagy vonalaiban halánai fogják az egész világtörténelmet, míg a III. osztály tananyaga a román történelem. A liceumban újból elől kezdik szélesebb megapozással a világtörténelem tanulását, amelyet azután a VII. osztályban az általános történelmi keretbe beillesztett román történelem tette be.

Nagy szerepet játszik az új iskolatípus a földrajz tanításának. Az I. gimnazisták Amerikát, Ausztráliát, Ázsiát és Afrikát, a II. osztályosok Európát, a III. osztályosok pedig Románia földrajzát tanulják. A IV. osztály tananyaga a fizikai földrajz, az ötödiké a fizikai és közgazdasági, a hatodiké az emberföldrajz, míg a VII. osztály Románia összefoglaló tudományos szempontok szerinti földrajzát dolgozza fel.

A filozófiai tárgyak közül a VI.-ban a lélektan és etika, a VII.-ben a lélektan, etika és a logika szerepel.

A III. és VII. osztályosok jogot és közgazdaságtant is tanulnak.

A mennyiség-tan tananyaga körülbelül a régi beosztásban maradt meg. Kihagyja az új tanterv a racionális aritmetikát és így egy osztály anyagának megspórolásával a többi arányosan osztotta szét a hét osztály között. A fizikai és kémiai tudományokat a II. osztályban kezdik tanulni és úgy a gimnáziumi, mint a liceumi fokozaton az egész anyagot, alacsonyabb és magasabb szempontok szerint átdolgozzák.

A természetrajzi tudományokból a gimnáziumban az állattan, növénytant és geológiát tanulják s részletesen ugyanezt dolgozza föl a felső tagozat is.

LISZKA PÁL

első aradi villanylégpörkölője,
Piata Catedrala No. 1.
(volt Thököly-tér) sarkán.

A teljesen újonnan felszerelt

villanylégpörkölő

megőrzi a kávé zamatát, ízét, ózondus levegővel való pörköléssel vitamin tartalmát fokozza és ez az egészségre különösen előnyös.

A LISZKA-féle kávékeverék

kilónként: Különlegesség 320 lej, I-ső minőségű 280 lej, II-ik 240 lej, III-ik 200, 180 és 160 lejért. — Állandóan frissen kapható

Fényreklámok városi kezelésben.

Az Interimár bizottság elutasította két aradi színésznek a fényreklámok koncessziójára irányuló kérelmét.

(Arad, október 4.) Nagy érdeklődés fogadta az Aradi Közlöny cikkeit, amelyekben ismertette a városi pénzügyi hivatal terveit a város jövedelmének szaporítására. A tervek, amelyeket egyébként Dunca Károly főszámvevő dolgozott ki, ismert alaposágával, részben a megvalósítás stádiumába léptek, miután az interimár bizottság mai ülésén elhatározta, hogy Aradváros saját rezsidben fogja megvalósítani a fényreklámot, hogy ezzel a város jövedelmét szaporítsa.

Az interimár bizottság mai ülésén Jac gépüzemi titkár ismertette Kallós József és Kun Dezső aradi színészek kérvényét, amelyben koncessziót kértek a fényreklámok bevezetésére. Tervezetükben elmondották, hogy a használaton kívül levő lámpákat óhajtják igénybe venni erre a célra, villanyt vezetnének beléjük s ivergtáblákat helyeznének el a lámpák körül. Ezeket a táblákon lennének a reklámok. A koncesszióért felajánlottak a városnak évi harmincezer lejt. Az ügyvel kapcsolatban felszólalt Domán Sándor, aki a következőket mondotta:

— A napokban olvastam az Aradi Közlönyben, hogy ilyenirányú tervezet készül a városnál, amely a fényreklámokat házikézelésbe akarja venni. Nagyon érdekesnek és jónak találok az ideát és a város érdekében javasolom, hogy utasítsuk el a koncesszió elnyerésére irányuló kérvényt.

Domán Sándor beszéde további folyamán utalt arra, hogy a város a fényreklámok bevezetésével nagy jövedelmet tudna elérni, amivel viszont lehetővé tehetné az egyes városi illetékek redukálását. Nem szabad tehát a városnak ezt a jövedelmet kiengedni a kezéből. Törekedni kell arra, hogy minden ilyen vállalkozást a város szerezzon meg a maga számára, mert csakis ilyen módon lehet elérni azt, hogy a terhek egyrészt levegyék a város polgársága válláról. Domán felszólalását a bizottság egyhanguan helyeselte és dr. Robu János elnök indítványára határozatilag kimondta, hogy felhívja a városi gépüzemet, készítsenek a lehető legrövidebb időn belül pontos tervezetet a fényreklámok városi kezelésben való bevezetéséről. A határozatra Jac gépüzemi titkár kijelentette, hogy a város — véleménye szerint — szép jövedelmet szerezhethet a fényreklámok bevezetéséből.

Az ügyvel kapcsolatosan Pauseszti Miklós bizottsági tag a városban felállított benzinkutak ügyében szólalt fel, mire Domán Sándor kijelentette, hogy ezt a jövedelmi forrást is magának a városnak kell fenntartania. Jac titkár bejelentette, hogy a gépüzemeknek erre vonatkozólag is vannak tervei, mire a bizottság Domán javaslatára megbizta a gépüzemet, hogy ezt a tervet is rövidesen terjesszék elő.

Az interimár bizottság határozatai megnyugvást keltek az aradi kereskedők körében, miután a bizottság állásfoglalásával biztosítottak látják, hogy a városnak komoly szándéka más uton pótolni költségvetési hiányait, amelyekért ezúttal nem a kereskedőosztály fog meg szenvedni. Hogy a reklámok házi kezelésbe való vétele jó üzlet, azt a számvevőség ezzel is bizonyítja, hogy a hirdetőszlopokon elhelyezett reklámokért évi harmincezer lejt kapott a város, amikor koncessziót adott egy vállalkozónak e jogra, most pedig, amikor házi kezelésbe vette a vállalkozást, évi negyvedmillió lejt tiszta nyereséget ér el.

— Két olasz meg akarta gyilkolni Smith elnökjelöltet. Newyorkból jelentik: Rochesterben sikerült tegnap két olasznak beburmanni abba az épületbe, amelyben jelenleg Smith kormányzó, amerikai elnökjelölt lakik. A két olasz egészen az elnökjelölt szobáig hatolt előre, ott azonban a titkosrendőrök elfogták őket. Az egyiknél zsebkendőbe rejtett revolvert találtak. Valószínű, hogy merényletet akartak elkövetni az elnökjelölt ellen.

Beszélgetés Pella Vespaziannal az aradi Ujságíróklubban

Az interparlamentáris konferencia berlini bankettjén megtapsolták és megismételtették a román királyhimnuszt. — Az ősz román államférfi emléksorai az Ujságíróklub aranykönyvében.

(Arad, október 4.) A román politikai és tudományos élet egyik kiváló reprezentánsát látta vendégül tegnap este az aradi Ujságíróklub. Pella Vespasian dr., volt szenátusi alelnök, örökös jozu szenátor és egyetemi tanár, akinek neve Európában epügy, mint a távoli kontinenseken is jöcsengésű, tegnap este Berlinből jövet kiszállt Aradon, leginkább azért, — mint maga mosolyogva, lekötözött közvetlenséggel kijelentette — hogy meglekintse az aradi Ujságíróklubot, amelyről — mondotta — már elutazása előtt sok szöpet és jót hallott. A kiváló politikus-professzor egész estét a klubban töltötte és kedélyesen eldiskurálgatott az ujságírókkal, akiknek az ő lekötözött kedves modorával politikai és külföldi élményeiről beszélt.

Pella Vespasian dr. — mint ismeretes — a legutóbbi Interparlamentáris Unió kongresszusán Románia képviseletében vett részt. Az ősz politikai igen elismerőleg nyilatkozott a németek vendégszeretetéről. Az Interparlamentáris Unió évenként ismétlődő konferenciáit — szerinte — lépésről-lépésre készítik elő a világbékéért, amely minden nemzet és ország egyformán óhajt.

— Talán a leglélekemelőbb pillanata volt a konferenciának az a jelenet, — csillog fel a szemé dr. Pella professzornak — amikor a zárülés után rendezett banketten a háboru óta először osendültek fel Berlinben a Marcellus ünnepélyes akkordjai és a franciák nemzeti himnuszt Müller német birodalmi kancellár is — állva hallgatta végig. Rám nézve azonban volt még egy más kijelentős jelentősége is a bankettnek. Egész életem legintenzívebb élménye marad, hogy amikor felköszöntöm után felcsendült a román királyhimnuszt, a „Trasca Regele”... a majeszti-

zus melódia hangjai annyira fascinátlák a jelenvolt minisztereket és diplomátákat, hogy dörgő éljenzésben törtek ki s a román királyhimnuszt megismételtették.

Ezután fiáról, az ugyancsak világszerte ismert nevű ifjabb Pella Vespasian dr. képviselő és egyetemi tanár politikai sikereiről emlékezett meg az ősz államférfi. Ismeretes, hogy Románia érdekeit a genfi Népszövetség ülésein jelenleg az ifjabb Pella Vespasian dr. képviseli, aki különösen pacifista magatartásával vitta ki a világ államainak szimpátiáját. Pella dr. fiával együtt vett részt az Interparlamentáris Unió konferenciáján is, amely legutóbbi ülésén egyhangulag és lelkesedéssel fogadta el az ifjú politikus tervét egy államok feletti büntetőbírószág felállítására vonatkozólag, amely tervét először két esztendővel ezelőtt Washingtonban ismertette Pella Jr. Ennek a büntetőbírószágnak az volna a feladata, hogy az ellenséges államok között igazságot tegyen s háboru esetén büntető szankciókat alkalmazzon a provokáló fél ellen.

Pella Vespasian dr. eltávozása előtt néhány meleg sort írt az aradi Ujságíróklub aranykönyvébe, amely hűen tükrözi vissza az ősz politikai politikai ouverjét. Pella dr. emléksorai magyar fordításban a következőkben fradgzanal:

— Ifjú korom óta nittem és vallottam is mindig, hogy az ujságírók missziója a legfontosabb kulturális megbízatás s a Toth igaz harcosának lenni néha többet is jelent, mint elhivatást. Az ujságíró utja az apostolok utja és Igéje az igazság és Emberszeretet. Ezeket juttatta eszembe látogatásom az aradi Ujságíróklubban... Aztán az utolsó sor: „En mindig barátja voltam az ujságíróknak és a kisebbségeknek...”

Kilencéves aradi „világjáró”

Palika mezitláb elszökött hazulról és elindult világkörüli útjára. — A temesvári rendőrség hozta vissza a legfiatalabb globetrottert kalandos útjáról.

(Arad, október 4.) A lehető legritkábban fordul elő, hogy rendőri fedezet mellett olyan legényt szállítsanak egyik városból a másikba, mint Gavrileti Pált, akit Timisoaráról (Temesvárról) hozott ma délután egy rendőr Aradra és átadta az államrendőrségnek. Gavrileti Pál ilyenén való szereplése, nem azért meglepő, mintha valami nagyobb büntényt követett volna el, hanem csupán azért, mert ez az ifjú mindössze kilenc esztendő. Élénk szemü, fürgé agyu gyerek a Palika, aki már tud olvasni és épen ez a tudománya volt a tulajdonképeni oka annak, hogy rendőrkézre került. Szülei a Protopescu (Bethlen)-ucca 35. számú házában laknak és ide járt naponta az ujság, amelyben néha érdekes dolgok voltak arról, hogy egy-egy világjáró Aradra érkezett, aki már bejárta az északi-sarkot és most Afrikán át a déli sarokra igyekszik. Ezeket a híreket szenvedéllyel olvasta a kilenc éves Palika és amikor sikerült pénzt összegyűjtenie, kalandos utazásokról szóló könyvet vásárolt.

Ezelőtt egy héttel rájött arra, hogy elég tudást szerzett a világkörüli utazásra és egy szép reggelen mezitláb, kabát nélkül kiszökött a lakásból és elindult körüliárni a földet. Annyit tudott, hogy minden ut a vasuti állomástól indul el, tehát elment az aradi állomásra. Ott egy darabig figyelte az ide-oda induló és érkező vonatokat, aztán egy alkalmas pillanatot felhasználta arra, hogy egyik kocsi fel szálljon és erabujjon a pad alá. Várt-várt egy ideig, a vonatra utasok szálltak fel és egyszerre megmozdult a kocsis és elindult Gavrileti Pállal a nagy utra.

De csak Temesvárig jutott el. Ott észrevette a kalandos elszökött a vonatról és átad-

ta a rendőrnek. De Palit nem lehet olyan könnyen megakadályozni tervének keresztülvitelében. Megszökött a rendőrtől. Néhány napig csavargott a városban. Éjszakáit a parkokban töltötte és ismét a rendőrségre került. Nem akarta megmondani, hogy hová jött, azt sem, hogy honnan jött. Csak annyit árult el, hogy világjáró akar lenni. Végre megérkezett Temesvárra az aradi rendőrség megkeresése, hogy rejtélyes módon eltűnt egy kilenc esztendő fiú, akit Gavrileti Palinak hívnak. Ma délután hozták Palit Aradra és átadták kétségbeesett szüleinek.

ISKOLAI felszerelések, füzetek, kották
Sándor Ferencnél, a megyeházzal szemben.

Országos elismerés a Neptun-fürdőnek,

A bucaresti-i fürdőkiállításán az aradi Neptun díszoklevelet és ezüstérmét nyert.

(Arad, október 4.) Néhány hónappal ezelőtt Bucarestben fürdőkiállítást rendeztek és ez alkalommal bizottság járta be Románia egyes városait és tanulmányozta azoknak fürdőit. A bizottság Aradon is járt és megtekintette a Neptun-fürdőt, amelyről a legelismertebb hangon nyilatkozott. A fürdőkiállítás eredményét a napokban hirdették ki és az Arada nézve rendkívül kedvező eredménnyel járt. A bizottság ugyanis elismerő oklevelet és egy ezüst érmét adományozott Aradvárosának, illetve az aradi Neptun-fürdőnek.

Ma érkezett meg az aradi városházára az oklevél és a művészi kiállítás ezüstérmé, amelynek felirata a következő: Nap-Levegő-Viz: Nektek köszönhetjük egészségünket. Robu János dr. interimárbizottsági elnök meglelégedéssel vette tudomásul az elismerést és intézkedett, hogy az oklevelet és érmét díszes rámban helyezték el az aradi városházán.

HIREK.

Betiltották Budapeslen a „Danton halála” előadását.

Büchner György szindarabjának előadását a belügyminisztérium betiltotta. — Premier a rendőr-bizottság előtt.

(Az Aradi Közlöny budapesti tudósítójának tóvirata.) Ma estére tűzte ki a Magyar Színház Büchner György „Danton halála” című szindarabjának premierjét, amelyet Karl Hans Martin, a világhírű német rendező készített elő. A darabot tegnap mutatták be meghívott közönség jelenlétében és a főpróbát a meglepő momentummal záródott, hogy a belügyminisztérium betiltotta a darab előadását. Különböző intervenciókra a betiltás ma estére annyiban módosult, hogy csak az előadás felülvizsgálását rendelték el, hogy módot nyújtsanak Faludi Jenő igazgatónak bizonyos változtatások eszközzésére. A ma esti premier helyett rendőr-bizottság előtt játszották le a darabot, amely dönteni fog az előadásoknak változtatásokkal való engedélyezése ügyében.

— Robu János dr. a városok oradeai kongresszusán. Holnap délután utazik el Robu János dr. interimár-bizottsági elnök Oradeára (Nagyváradra), ahol részt vesz a városok kongresszusán. A kongresszuson, amely szombaton kezdődik meg és három napig tart, a közigazgatási törvény módosítása, a városi tisztviselők előléptetése és más közigazgatási ügyek kerülnek tárgyalás alá.

— Holnap dönt a Tábla az ottlakai selyemcsempészek fogvatartása ügyében. Ismeretes, hogy az ottlakai selyemcsempészes ügyében letartóztatott Spinner Mózes bucuresti-i kereskedő és Monda Vazul határrendőrségi kapitány fogvatartásuk ellen felfolyamodást jelentettek be a temesvári Táblához. A Tábla vádtanácsa holnapra tűzte ki a felfolyamodás tárgyalását s így holnap dől el, hogy Spinner és Monda szabadlábra kerülnek-e, vagy pedig továbbra is az ügyészségi fogház lakói maradnak. Sofirescu vizsgálóbíró egyébként ma újból kihallgatta mindkettőjüket. Spinner nem tudott újabb, lényegesebb dolgokat mondani, míg Monda ezúttal is fentartotta eddigi állítását, hogy ártatlanul keverték a csempészes ügyébe és határozottan tagadja, hogy őt Spinner megvesztegette volna.

— Bonyodalom az aradi aszfaltozás árleltése körül. Érdekes ügy foglalkoztatta ma délután az aradi városi interimár-bizottságot. Néhány hónappal ezelőtt a város nyilvános árlejtést tartott az aradi aszfaltjárdák kijavítására. Az árlejtés eredménytelenül végződött, mire második árlejtést irtak ki. Itt sem akadt ajánlkozó és erre a város mérnöki hivatala ajánlatokat kért egyes cégektől. Két ajánlat futott be, az aradi Rossi és Pellegrini cégé és a nagyváradi Bitumen-vállalaté. Az ajánlatok felbontásánál megállapítást nyert, hogy a Rossi és Pellegrini-cég ajánlata 20.490 lejellel olcsóbb, mint a Bitumené és ezért a munkálatot ez a cég kapta. Most a Bitumen-vállalat kérvénnyel fordult Aradváros vezetőségéhez, bejelentve, hogy hajlandó ugyanazon az áron elvállalni a munkálatot, mint az aradi cég. Hivatkozik arra, hogy már esztendőök óta dolgozik a városnak, több ügyben a város kezére járt, hogy kedvezőbb áron történjenek a munkálatok és ezért kéri a bizottságot, adja át neki a körülbelül 7—800.000 lejes munkálatot. Az ügy körül az interimár-bizottság mai ülésén nagy vita fejlődött ki, végül elhatározták, hogy átteszik az ügyet a műszaki és az építési bizottsághoz véleményezés végett.

— Kutyakiállítás a Neptun-fürdőben. Az aradi foxterrier-klub vezetősége ma kérvénnyel fordult a városhoz, bejelentve, hogy október 13-án kiállítást akar rendezni Aradon. A város a klub rendelkezésére bocsátotta a Neptun-fürdő területét.

Fehér Kereszt - étterem
esténként 10 órakor
világvárosi műsor.
Belépő-díj nincs. Normális árak.

— Mészáros Béla reklámórája. Az interimár-bizottság mai ülésén a Mészáros Béla színész által felállított reklám-villanyóra kérdésével foglalkozott és elhatározta, hogy Mészárosnak évi 20.200 lej illetéket kell fizetnie vállalkozása után. A bizottság egyben elutasította a színész kérvényét, amelyben az illetéknek 12.000 lejből való megállapítását kérte.

— Fényreklámok az aradi Bohus-palotán. A bucuresti-i Stefanescu Grivita-cég engedélyt kért arra, hogy a Banca Romaneasca tulajdonát képező Bohus-palotára fényreklámot helyezzen el. Miután a Bohus-palota magánépület, amelynél a városnak csak műszaki szempontból van rendelkezési joga, az interimár-bizottság mai ülésén átküldötte az ügyet a műszaki bizottsághoz, hogy az állapítsa meg, mennyiben felel meg a tervezett fényreklám a műszaki követelményeknek.

— Két és félmillió házasság, 7 millió gyermek egy év alatt Európában. Bécsből jelentik: Az osztrák statisztikai hivatal érdekes kimutatást készített arról, hogy Európában mennyi házasságot kötöttek egy év alatt és hány gyermek jött a világra ugyanezen idő alatt. A statisztikai hivatal adatai szerint Európában egy év alatt 2.500.000 lakzót tartottak, Oroszországot nem is számítva, ami annyit jelent, hogy egy nap alatt 7000 házasságot kötöttek Európában. A születések száma, amely tudvalevően szoros összefüggésben van a házasságkötésekkel, egészen meglepően nagy. A kontinensen ugyanis, ugyancsak számításon kívül hagyva Oroszországot, kerekén 7 millió gyermek jött a világra, ami napi 20.000 születésnek felel meg átlagban. Ugylátszik, hogy a gólyának még mindig akad bőséges dolga, mert a kimutatás adatai azt igazolják, hogy a születések száma néhány ország kivételével Európa összes államaiban emelkedőben van.

— Modernizálják a gesztenyesütő néniket Aradon. Megírta az Aradi Közlöny, hogy az aradi uccákon felállított fabódék kérdését készülő rendezni a város. Az ügy rendezésére bizottság alakult, amelynek tagjai Pocioianu János, a közigazgatási osztály főnöke, Domán Sándor, Varjassy Lajos interimár-bizottsági tagok és Muresan János főmérnök. Ma összehívták a bizottságot hét-fő délelőtt tíz óra és ez alkalommal helyszíni szemlét fognak tartani. Ugyanez a bizottság fogja rendezni a gesztenyesütők helyzetét és megállapítani, milyen készülékeket helyezhetnek el a város főterén, miután több kifogás hangzott el az irányban, hogy a főtéren lévő gesztenyesütők kimenetűi és karbidlámpái balkáni képet nyújtanak a városnak.

— Robbanóanyagok a város központjában. Az interimár-bizottság mai ülésén Vulpe József bizottsági tag kifogásolta, hogy egyes vállalatok a város központjában nagyobb mennyiségű benzint és más robbanóanyagot raktároznak el, amit a városi szabályrendelet tiltanak. Robu János dr. javaslatára a bizottság megbízta Vulpét az ügy kivizsgálásával.

— A Petőfi-uccában nem engedélyeznek autogarázst. Tegnap délután tartotta ülését az aradi egészségügyi bizottság, amelyen — többek között — Goldschmidt Sándor aradi bankár garázsépítési kérvényét tárgyalta. Mint az Aradi Közlöny megírta, a bankár a Moise Nicoara (Petőfi)-uccában garázst akar építeni és ezügyben többször fordult kérvénnyel az egészségügyi bizottsághoz. Két ízben is elutasították kérését és tegnap került az ügy harmadszor tárgyalásra. Az egészségügyi bizottság ezúttal ismét elutasította a kérést, azzal indokolva döntését, hogy a Petőfi-ucca amúgy is szűk a forgalom számára és egy garázs felállítása még inkább akadályozná a forgalmat.

— Betörés egy gáji gazdánál. Tóth János gáji gazda feljelentést tett az aradi államrendőrségen, hogy házában betörők jártak és értékes ruhaneműket loptak el. A betörők kézrekerítésére a rendőrség megindította a nyomozást.

**Már mindenki tudja:
hogy a legolcsóbb és legjobb
női kabátokat**

csak MENCER-nél lehet vásárolni Aradon, a legéget Széchenyi malom mellett (Boros Béni-tér 40.)

— Az első női bíró gyöngysort visel a talár felett. Berlintől jelentik: Ma működött közre először egy nő mint bíró, a berlini Landgerichten. Az első női bíró, Kless kisasszony a bírói talár felett egy gyöngysort viselt nyakán. Kless kisasszony egy nagyszabású családi ügyben vett részt mint szavazó-bíró.

— Mammutkoponyát találtak egy magyar községben. Pécsről jelentik: Siklós mellett egy szőlőkert felásása alkalmával két mammutkoponyát és egy mammutkoponyát találtak. Ugyancsak Siklós környékén esatornázási munkálatok alkalmával öt római sírra akadtak, amelyekben számos fülbevalót, karperecet és ezüstpénzt találtak.

— Tanulmányi segély a városi tisztviselőknek. Az interimár-bizottság mai ülésén Popa Constantin kulturtanácsos indítványára elhatározta, hogy 190.000 lej segélyt oszt ki azon tisztviselők között, akiknek iskolába kell járattatni gyermeküket. A segélyeket abban az arányban osztják ki, amilyen iskolát látogat az illető tisztviselő gyermeke. Egyben segélyt kapnak azon városi tisztviselők is, akik tovább akarják folytatni tanulmányaikat.

— A Domán-cég szállítja a színház új szőnyeget. Ma tartották meg a nyilvános árlejtést a fell színház új szőnyegeinek és ajtófüggönyeinek beszerzésére. Az árlejtésen három ajánlat futott be, amelyek közül Domán Sándor aradi kereskedő ajánlata volt a legkedvezőbb és így a szállítást a Domán-cég kapta.

— Megrendszabályozzák az uccai gépiürészt. A rendőrség ma átiratot intézett Aradváros vezetőségéhez és erélyes intézkedést kért az ellen, hogy az uccákon fűrészeljék a fát, kijelentve, hogy a fűrészgépekkel és az uccákon felhalmozott fával a köztisztaság és a közrend ellen vetenek. A rendőrség átiratát ma vette tárgyalás alá az interimár-bizottság, amely kimondotta, hogy azokon a helyeken, ahol megfelelő udvar áll rendelkezésre, tilos ezentúl az uccán való fűrészelés. Ahol nincs megfelelő udvar, ott reggel hat órától este nyolc óráig dolgozhat a fűrészgép, de legkésőbb huszonegy óra alatt el kell takarítani a fűrészpont az uccáról.

— A torok a légzőszervek megbetegedéseinek kapuja. Ha a ragálytól meg akarja magát óvni, úgy vegye az orvosilag elismert Panflavin pasztilákat. — Kaphatók gyógyszerárakban és drogériákban.

— Egy svéd nő kalandjal az afganisztáni háremben. Kabulból jelentik: Egy fiatal svéd nő, aki romantikus hangulatában egy Stockholm-ban tanuló afgánhoz ment feleségül, együtt ment vele távol keleti hazájába. Amint Afganisztánba megérkeztek, a férj minden további nélkül háremébe zárta őt és csak a svéd konzulátus közbenjárására tudott a fogságból kiszabadulni. Az afganisztáni svéd konzul ragaszkodott ahhoz, hogy Rosa Azur khán a férjétől váljon el és így megtörtént Afganisztán történetében az első válás. A fiatal svéd nő most visszatért hazájába és az újságírók valósággal megrohmozták a háremi élményei miatt. A szép Róza azonban nagyon kevés jót tud elbeszélni Amanullah országáról. A háremben borzalmas órákat élt át, azonban magát Amanulláht zseniális embernek tartja, aki egy évszázaddal fölötte áll kulturában alattvalóinak.

Weinberger cipőüzletében

hatóságilag engedélyezett végeladás.
Raktáron levő összes áruk, valamint „FILT”-cipők is rendkívül mélyen leszállított árban kerülnek eladásra.

— Jó üzlet a telefonóra. Newyorkból jelentik: A newyorki telefontársaság (a telefon Amerikában tudvalevőleg magántársaságok kezében van) újításként bevezette, hogy a Meridián 1212. számú állomás öt cent ellenében megadja a pontos időt. Ez az újítás kitűnően bevált és naponta több mint 500 dollár hasznot hajt a társaságnak, mert legalább tízezer érdeklődnek naponta a pontos idő iránt. A telefonos időjelzés vásárlóinak száma eddig már a 19 ezret is elérte. A legtöbben reggel hét és nyolc óra között kérik az időjelzést, ami érthető is, mert ilyenkor kelnek fel a hivatalnokok. Éjfél és reggel hat óra között átlagosan ötszázán érdeklődnek az idő iránt.

Kövezést sürgetnek a külvárosi utcák. A Cuza Voda (Thököly Imre)-u. lakói ma a városi uccájuk kövezését kérték. Kérvényükben megemlítették, hogy az aradi cukorgyár megfelelő összeggel hajlandó hozzájárulni a kövezés költségeihez. Az interimár-bizottság kimondotta, hogy először megkérdezik a cukorgyárat, mennyivel járul hozzá a költségekhez és csak azután határoznak a kérvény felett. Ugyancsak uccájuk kövezését kérték a Romul Veliciu (Lipót)-uccai háztulajdonosok, amire nézve elhatározta a bizottság, hogy a jövő évi költségvetésbe felveszi az erre szükséges összeget.

Szenzációs ujtítás.

Vasárnap délelőtt fél 12 órakor
Matiné: „Postás kisasszony”
Corinne Griffithel, teljes zenekarral
az Erzsébet slágermozgóban.

Borzalmas a nyomor az orosz intelligencia körében. Moszkvából jelentik: Hivatalos kimutatás szerint Moszkvában szeptember hó 30-án 10.200 könyvelő és 1350 mérnök van foglalkozás nélkül. Miután az állami hivatalokban igen nagy a leépítés, egyelőre szó sem lehet arról, hogy ezek az állástalanok foglalkozáshoz jussanak. Tekintettel arra, hogy ezt a kimutatást hivatalos orosz körök adják tudtul, megcáfolhatatlan bizonyíték az orosz éhínség szempontjából az értelmiségi osztály ilyen nagyszámú tagjának az állástalansága.

A La Manche-csatorna nősző hőse levél útján beleszeretett egy indiai közkatonába. Londonból jelentik, hogy a La Manche-csatorna híres női átúszója, Mercedes Gelitze levél útján jegyet kötött William Farrance indiai közkatonával. A híres úszónő elmondta, az újságíróknak, hogy a csatorna átúszása után tömegesen jöttek hozzá az üdvözlő levelek. Ezek között az egyik különösen megrövidült volt, mert az írója, egy indiai katona, egyenesen megkérte a kezét. Ő válaszolt rá és a megindult levélváltás után meg is szerette a fiatal embert. Völegényét még személyesen nem ismeri, de ez legközelebb Londonba jön s miután megismerkedett, rövidesen meg is fognak esküdni egymással.

A grimasz-automata. Berlinből jelentik: Berlinben a közeli napokban új automatát szerelnek fel, amelynek, úgy látszik, egyetlen célja, hogy a berlinieket leszoktassa a hiúságról. A szerencsétlen áldozat egy egymarkás pénzdarabot dob az automatába, amire husz másodpercig vakító fény ömlik az arcába. Husz másodperc múlva kialszik a fény és nyolc perccel később a készülék nyolc kifűző pillanatfelvételt dob ki, a derék berlini nyolc önkéntelen grimaszáról. Az első ilyen készüléket az egyik nagy berlini áruházban szerelik fel.

Izr. istentisztelet. A Szukoth ünnepi záró istentisztelet alkalmából a neolog zsidó templomban péntek este negyed hét órakor kezdődik az istentisztelet. Szombaton két ízben lesz mazkir, a reggel háromnegyed 7 és d. e. fél 10 órakor kezdődő istentiszteletekkel kapcsolatban. Szombat este kezdődik negyed 7 órakor. Vasárnap d. e. fél 10 órakor. Az előjáróság.

Balla Frigyes festőiskoláján a tanítás ismét megkezdődött. Jelentkezés kedden, csütörtökön és szombaton d. e. 8—12, d. u. 2—4-ig, minden este 7—8-ig és vasárnap délelőtt, Str. Eminescu 6. sz. II. lépcső, II. em.

Perfect francia—román levelező

10 évi gyakorlattal, egy vagy több cőgnél levelezést vállal, esetleg francia társalgási leckék-adását. Címeket Hotel Central portánál kérem leadni.

Meghívó. Az Aradi Kereskedelmi Testület vasárnap, október 6-án d. e. fél 11 órakor a kereskedelmi kamara helyiségében rendszerezett havi taggyűléseinek elsőjét tartja meg, amelyre az elnökség a tagok teljes számú megjelenését kéri. Napirenden van: a községi taxák, a város költségvetése és a kereskedők; akció egy új vámmelési terv ellen; a detailyevők részéről alakítandó biztosított részleteladási csoportok alakítására beérkezett indítvány; egy hat előadóval tervezett előadói ciklus terve, stb.

Adám György, az aradi Victoria bank volt vezérigazgatója autobusz-koncessziót kért a várostól.

Az interimár-bizottság egy másik utvonallal választására utasította a volt vezérigazgatót.

(Arad, október 4.) Néhány nappal ezelőtt Adám György, az aradi Victoria bank volt vezérigazgatója kérvényt nyújtott be az aradi városi gépjárművekhez, koncessziót kérve arra, hogy két autobusszal közúti forgalmat bonyolítson le. A kérvény meg is jelöli azt az utvonalt, amelyet a koncesszióban kér. A járat a vasúti állomástól indulna és a ligeten keresztül haladva a következő utvonalon bonyolítaná le a forgalmat: Str. Mocloni (Orczy-ucca)—Piata Mihai Viteazul (Ferenc-tér)—Str. Gheorghe Popa (Ferdinánd-ucca)—Str. Horia (Széchenyi-ucca)—Strada Consistorului (Batthyány-ucca)—Str. Unirei (Fábián Gábor-ucca)—Strada Brancovici (Lázár Vilmos-ucca)—Piata Catedralei (Tököly-tér)—Str. Romanului (Zrinyi-ucca)—Str. Baritiu (Rákóczy-ucca) és Piata Avram Iancu (Szabadság-tér).

Az így az Interimár-bizottság mai ülésén került tárgyalás alá.

A bizottsági tagok elsősorban azt kifogásolták, hogy a tervezett vonal nagyon hosszú és két autobusszal amúgy sem lehetne lebonyolítani ezeken a forgalmat. Jac gépjárműtíkárr ezenkívül kifogásolta, hogy a járat a városi autobusjárattal vonalait érintené, amivel kárt okozna a városnak. Kijelentette, hogy véleménye szerint az utasok ötven százalékát venné el az új járat. Indítványára az interimár-bizottság kimondotta, hogy ezt az utvonalt nem engedélyezi, ellenben megadja a koncessziót olyan vonalra, amelyen jelenleg járat nincsen és amelyen nem sérti a város érdekeit. A vonal kiválasztását Adám Györgyre bizza, akinak új kérvényt kell benyújtania egy másik utvonatra.

Leépítik az aradi polgári iskola magyar tanárait.

Az új tanterv értelmében a Ferenc-téri iskola négyosztályú polgárvá degradálódik. — Nyugdíjaznak vagy a Regátba helyezik az intézet hat magyar tanárát.

(Arad, október 4.) Az elmúlt napokban a temesvári tankerületi főigazgatótól, Petrovics Miklóstól bizalmas átirat érkezett az aradi Piata Mihai Viteazul (Ferenc-téri) polgári iskola igazgatójához, Vitéz Mihályhoz, amelyben a főigazgató felkéri Vitéz Mihályt, közölje az intézet hat magyar tanárával: Matusik Mártonnal, Szántó Péterrel, Záray Jenővel, Földes Lipóttal, Neidenbach Ödönnel és Berecz Károlylyal, hogy saját érdekében kéri-e sürgős nyugdíjaztatásukat.

A megrövidített hírtelenséggel lecsapott főigazgatói értesítés eredője, mint megannyi iskolailag hiba és sérelem. Anghelcsu iskolapolitikájában rejlik. Az új tanügyi törvény a Ferenc-téri polgárvá egyszerűen „leépítette”, azaz A) típusnak vette, ami annyit jelent, hogy a Ferenc-téri polgári iskolában megszűnik a párhuzamos osztályok rendszere és az eddig fenntartott nyolc osztály négy osztályra olvad le, sőt jövőre háromra, mert a polgári iskolák elvégzése is egy esztendővel megrövidül, ép úgy, mint az immár hétosztályos gimnáziumé. A kevesebb osztályszám kevesebb tanárt is igényel és természetesen a leépítésnél elsősorban a magyar tanárokat érintette a kultuszminisztérium választása, mint akik nem bírják teljesen az állam nyelvét. Állami tanárt elbocsátani azonban nem lehet, csak áthelyezés maradhatott hátra s ez esetben csak a Regátba gondolhat a rettenő magyar tanár. A fő-

igazgató már jóelőre a nyugdíjkérelmet ajánlotta, mert a kiszemelt hat magyar tanár, természetesen, kénytelen-kelletlen a nyugdíjba menést választja, sőt két tanár, Matusik és Szántó annál is inkább elfogadhatja a főigazgató tanácsát, mert 35 éves munkodéki múlt már igényelheti a nyugdíj jogosultságát.

Beszéltünk Vitéz Mihálylyal a magyar tanárok nyugdíjba zavarásáról, aki egyenesen jóindulattal és kegyes cselekedetnek tartja a nyugdíjazás iránti főigazgatói figyelmeztetést a helyzet megoldására vonatkozólag.

A polgárvá kétségtelenül kevesebb tanárra van szüksége ezidén, — mondotta — mint tavaly, a „leépítés” tehát nem ok nélküli. A magyar tanárok a román nyelv hiányos ismerete miatt aligha áthelyezhetőek és így nyelvvizsgára kellene őket utalni és ez esetben az új közoktatásiügyi törvény a vizsgán elbukó tanárokat nyugdíj jogosultság nélkül, azonnali hatállyal elbocsáthatja. Így tehát a leghelyesebb a nyugdíjkérelmezés és viszonylag még minden tanár a kellemesebb oldalát választja ennek a kellemetlen ügynek.

A tanárokat ért sérelem ebben a megvilágításban egész jóindulatúnak látszik, de a cél ugyanis ismeretes: a magyar nyelvű oktatás mindinkább kiszoruljon és a magyar anyanyelvű tanár elveszítse tanszékét,

Huszonöt év a kultura szolgálatában. A mai anyagias világban egy negyedszázadot a kultura szolgálatában önzetlenül eltölteni, minden dicsőretet megérdemel. Különös elismerés illeti az aradi Gutenberg Dalkört, mely dacolva az idők nehézségeivel, sok megpróbáltatáson keresztül eljutott negyedszázados fennállásához. A kizárólag munkásokból álló dalkör tagjai fáradságos napi-munkájuk befejezte után szolgálják a művészetek egyik legnemesebbikének, a dalmak kultiválását. Ezt a tagadhatatlanul szép és önzetlen kulturális munkát Aradváros közönsége a Kulturpalota nagytermének zsufolásig való megtöltésével véli honorálni. Az október 7-iki, vasárnap esti jubileumi diszhangverseny kimagasló eseménye lesz Zala Béla szavalóművész és Fekete Tivadar író szereplése. Belépődíj nincs.

Nyugdíjas továbbszolgált altisztek gyűlése. A továbbszolgált nyugdíjas altisztek egyesülete aradi csoportjának vezetősége felhívja a volt továbbszolgált altiszteket, tekintet nélkül arra, hogy tagjai-e az egyesületnek és részesülnek-e nyugdíj-ellátásban, az egyesület Cornel Lutai-ucca 20. szám alatt (Mossóczytelepen) lévő irodájában legkésőbb folyó hó 12-ikéig jelenjenek meg, hogy a 7 hektár földre vonatkozó igényjogosultságukat nyilvántar-

tásba vegyék. Ezekre az adatokra azért van szükség, mert az egyesület október, vagy november hó folyamán Bucurestiben, vagy Szébenben nagygyűlést tart, amelyen aztán az igényjogosultak kérelmét összegyűjtik és utána a parlament elé terjesztik. Ardelean Demeter, elnök.

Gyermekköcsök, gyermekszékek legközelebb H. Gedüsénél.

Dr. Tesic bőrgyógyász külföldről hazatérkezve újra rendel.

Grammofonok, gyönyörű lemezgyűjtemények Hammer si Flunál.

Lapunk Budapestben állandóan olvasható az Abbázja kávéházban, Oktogon-tér, Andrássy utca 44.

RÁDIÓMŰSOR. Péntek, október 5. Wien-Grác. (Romániai Idő.) 21.05. Hangverseny. — Berlin, 22. Schubert-est. — Boroszló, 21.30. Szimfonikus hangverseny. — Frankfurt a. M., 21. Hangverseny. — Leipzig, 22. Kamarazene. — Milanó, 21.50. Szimfonikus hangverseny. — München, 21. Hangverseny. — Nápoly, 21.50. Operatellőadás. — Pozsony, 23.30. Hangverseny. — Prága, 23.20. Könyvnyű zene. — Róma, 22. Zenekari hangverseny. — Zágráb, 23.05. Szórakoztató zene. — Budapest 10.30, 12.45 és 16. Hírek, közgazdaság, 18.45. Operatellőadások, 20. Békefi konferál, 22. Katonazene, 23.15. Cigányzene.

Egy kereskedő panasza a városi főorvos ellen.

Cucu Vazul dr. állítólag nem akart megvizsgálni egy veszett kutya által megmárt gyereket. — A főorvos védekezése.

(Arad, október 4.) Ma megjelent Robu János dr. interimár bizottsági elnöknel Fekete József aradi kereskedő és panaszt terjesztett elő dr. Cucu Vazul városi főorvos ellen. Elmondotta, hogy tegnap délután az Aranykézucca 13—15. számú házban megharapta fiát egy kutya. A harapás után a kislíut elküldötte dr. Cucu Vazul városi főorvos lakására, ahol azonban a főorvos meg sem vizsgálta a gyermeket, hanem azt mondotta, jelenkezzen ma reggel. Tegnap délután a fiut egy aradi gyógyszerárban bekötözték és ma reggel szabályszerűen jelentkezett a főorvosnál hivatalában. Cucu Vazul dr. ekkor sem vizsgálta meg, hanem azt mondotta, hogy az állatorvosnak intézkednie kell a kutya elfogatása és megvizsgálata tekintetében, őt pedig a betegségyező pénztárhoz utasította. Kérte az elnököt, intézkedjen fia kezeléte ügyében. Az elnök utasítására a kereskedőt fiával dr. Lusztfereenc hatósági orvoshoz kiűdötték.

A panasz vétele után dr. Robu János magához hivatva dr. Cucu Vazul főorvost és felvilágosítást kért tőle az ügyre vonatkozólag. A főorvos kijelentette, hogy a seb — mint látta — rendesen be van kötve, ezért nem botvgatta. Különbön is ilyenkor a kutya megvizsgálata a fontos, mert a harapási sebből amugy sem lehet megállapítani, hogy az eb veszett-gyanus-e. Kijelentette, hogy a cluji Pasteur-intézetbe csak azokat lehet küldeni, akiket előbor, vagy gyanus eb harapott meg. A kutya elfogatása ügyében már intézkedett az állatorvosi hivatal után.

Vérbosszu egy párisi étteremben.

Leszurta egy fiatalembert, de a gyilkosság okát nem sikerült kideríteni.

Párisból jelentik: Louis Rouselle, a párisi vízművek fiatal alkalmazottja két nappal ezelőtt három kollégájával együtt bement egy kis étterembe. Este tíz óra volt ekkor. A négy hivatalnok borozgatni kezdett, majd kártyát hoztak és csöndesen beszélgetve játszottak. Tizenegy óra tájban egy ismeretlen ember lépett be a helyiségbe. Leült a hivatalnokok asztalával szemben és bort rendelt. Amikor Louis Rouselle megpillantotta ezt a vendéget, elsápadt, majd így szólt egyik barátjához:

— Cseréljünk helyet, bántja a szememet a lámpa fénye.

Erre természetesen helyet cseréltek és most már Rouselle háttal ült az új jövevénynek. Ez az ember azonban egyszerre felugrott helyéről, odament Rouselle-hez és hátulról a vállára csapott:

— Hát már köszönni sem akarsz nekem?

Rouselle halálsápadtan, egész testében reszkette ugrott fel:

— Hagyj békében — dadogta — hiszen megígérted!

— Szóval nem akarsz tudni rólam — válaszolta emelt hangon az idegen.

Rouselle három barátja meglepetten hallotta ezt a szóváltást. Egyre izgatottabb lett a vita, végül az idegen így szólt:

— Ő itt van az ajtó előtt, beszélni akar veled.

A fiatalember erre szó nélkül kiment az idegenrel együtt az étteremből. Partnerei egy darabig vártak rá, mikor azonban hosszabb ideig távol volt, kimentek a helyiségből, hogy utána nézzenek. Louis Rouselle mozdulatlanul, vérbefagyva feküdt a földön az ajtó előtt. — Gyorsan orvosi segítséget hívtak. De nem lehetett már segíteni a szerencsétlen fiatal hivatalnokon, akinek hatalmas törzurás volt a nyakán. Néhány perccel azután, hogy az orvos megérkezett, meghalt.

Senki sem tudja, hogy ki volt a titokzatos idegen, milyen kapcsolatban volt Rouselle-lel, miért ölte meg. Csak azt figyelték meg Rouselle kollégái, hogy az illető olaszos akcentussal beszélt franciául. Rouselle egyidőben néhány hónapig Sziciliában élt és lehetséges, hogy valamelyik szicíliai ismerőse vérbosszút állt rajta.

A kommunista-vád koronatanuja — magyar kém.

A mai főtárgyaláson kitergették Kereszturi-Oltean román újságíró multját. — Kommunista lapot akart csinálni Nagyváradon és mint magyar kém mutatkozott be a szerkesztőségekben. — Kémkedésért már halálra is ítélték Olteant.

A kommunista per mai tárgyalásán folytatni kellett volna Kereszturi-Oltean Sándor nagyváradai román újságíró tanukihallgatását, amely kedden félbe szakadt. Az elnök azonban bejelentette, hogy Oltean Sándor nem törődve kihallgatásával, hazautazott Nagyváradra. Pacala elnök erre azonnal utasítást ad arra nézve, hogy Kereszturi-Oltean Sándor elővezessék a tárgyalásra.

Lázár Aurel dr. a védők nevében hozzászólt Kereszturi-Oltean Sándor tanuvallo-másához és a következőket mondja:

— Mint olyan közéleti férfiú, aki legalább is egy kis téglát hordtam Nagyrománia megalakításához, ki kell jelentenem, hogy szégyellem magam azért, hogy Oltean Sándort a bíróság vádló tanunak elfogadta. Ebben a perben nem is annyira az ország tekintélyéről, hanem a külföld előtti presztizséről van szó, nem lehet tehát a pert ilyen szégyenletes momentumokkal terhelni. Kereszturi ellen, a védők nevében, hamis tanuzás miatt feljelentést tett — folytatta, — majd arra kéri az elnököt, hogy halgassa ki Tabéri Gézát, akit Oltean arra kért, hogy

fogadja be a Nagyvárad című lap szerkesztőségének tagjai sorába, mert neki magyar küldetése van, mert ő Horthy-kém.

Tabéri nem állott szóba ezzel az emberrel, kikísérte a lap kiadóhivatalába és ott a szerkesztőségi tagok és a kiadóhivatali személyzet szemeláttára kidobta.

— Be akarjuk bizonyítani, — folytatta — hogy kémkedés miatt egy halálos és egy öt évre terjedő ítéletet hoztak Oltean ellen, aki csak az amnesztia folytán nyerte vissza szabadságát.

Hegedüs Nándor kihallgatása.

Ezután Hegedüs Nándort, nagyváradai lapszerkesztőt hallgatja ki a bíróság, aki kijelenti, hogy Kereszturi-Oltean kommunista irodalmi társaságot akart létesíteni Nagyváradon.

Az is bebizonyítható, hogy a vád koronatanuja — aki a hadbírótság előtt most nagy románnak játsza ki magát — ma is magyar kém.

Kereszturi-Oltean multjára vonatkozólag írásbeli bizonyítékokkal is tud mutatni.

Az elnöklő Pacala tábornok ezután elrendeli, hogy mindazokat a tanukat be kell idézni, akik Olteanra vonatkozólag ténybeli adatokat tudnak igazolni.

Tabéri Géza a cenzuráról.

Nagy figyelem közepette vonult be a terembe Tabéri Géza nagyváradai újságíró, aki a következőket jelenti ki:

— Kereszturi-Oltean Sándorral éles harcaink voltak irodalmi témák miatt.

Szántó dr. (Tabérihez): Jönnek-e olyan külföldi lapok Nagyváradra, amelyek cenzurátlanok?

Tabéri: Igen.

Szántó dr.: Tud-e arról, hogy Nagyváradon olyan könyvek jelentek meg, amelyek megjelenését a cenzura betiltotta?

Tabéri: Erről nem tudok.

Szántó dr.: Olvasta-e a nagyváradai Újságíróklubban a Humanitét?

Tabéri: Igen.

Szántó dr.: Lehetséges, hogy veszélyes cikkek jelentek meg benne a cenzura ellenére?

Tabéri: Tudvalevő, hogy Nagyváradon a legerősebb cenzura uralkodik és semmi esetre sem jelenhetett meg betiltott dolog.

Máthé Ernő vádlott (szintén Tabérihez): Tudja-e, hogy az általam írt cikkek,

amelyek a Nagyváradai Naplóban jelentek meg, kommunista tendenciájúak, avagy keresztény szocialista irányúak voltak-e?

Tabéri: A Nagyváradai Napló kontoly polgári lap, amely nem közöl kommunista irányzatú cikkeket.

Máté: A cenzura olyan dolgokat is cenzurázott, amelyek államellenesek, vagy liberális-eitlenesek voltak?

Tabéri: Igen.

Elnök rendreutasítja Mátét és megtiltja neki, hogy olyan kérdéseket intézzen a tanukhoz, amelyek kommunista-propaganda jellegével bírnak.

Lázár Aurel dr.: Igaz-e, hogy Kereszturi Oltean Sándor beismerte ön előtt, hogy ő kém?

Tabéri: Igen. Majd elmondja, hogy Nagyváradon annakidején Ady-társaságot alakítottak. Erre 1922-ben a vád koronatanuja egy másik Ady-társaságot létesített, amely cselekedetével szembe helyezkedett a váradai sajtó munkásaival, akiket azzal vádolt meg, hogy nem eléggé progresszívek.

Negulescu kapitány-ügyész (Tabérihez): Hogyan lehetséges az, hogy ön mint román tartalékos hadnagy nem jelentette fel azonnal a bíróságnak Kereszturit, amikor bevallotta, hogy ő magyar kém.

Tabéri: Megkért arra, hogy ne szóljak senkinek sem. Majd bejött a szerkesztőségbe, hogy elintézzé a dolgot, én azonban kirugtam őt.

Több tanu kihallgatása után Kandel Ignác tanura került volna a sor, akit az ügyész kommunista-tánc titulált. Erre a védők annyira összeveszték az ügyésszel, hogy Pacala elnök berekesztette a tárgyalást.

Winkler osztrák töltőtoll-király reklámja volt a rax-i kettős öngyilkosság.

A töltőtoll-király kiírt egy 1880-ban történt tragédiát az akkori lapokból. — Winklert otromba trükkjei miatt körözik.

Bécsből jelentik: Nagy feltűnést keltett néhány nappal ezelőtt két urileány titokzatos öngyilkosságának híre, amelyet állítólag a bécskörnyéki Raxon követtek volna el. A nők a Rax menedékházában — mint megirtuk — csomagot hagytak hátra, amelyben egy Erika és Hildegard aláírású bucsulevél és egy töltőtoll volt. A rendőrség a szorgos kutatás dacára sem tudta megtalálni a két öngyilkos holttestét.

Mára a vizsgálat kiderítette, hogy a szenzációs kettős öngyilkosság Winkler Ernő, az osztrák töltőtoll-király újabb izléstelen reklámja. Winkler botránysosan izléstelen reklámjaival, már többször keltett kínos feltűnést és a Raxon történt öngyilkosság híre éppen a negyedik otromba trükkje. 1880-ban tényleg kettős öngyilkosság történt a Raxon és annakidején a bécsi lapok nagy cikkeiben számoltak be a tragikus eseményről. A töltőtoll-király a tragikus históriát egyszerűen kiírta az akkori lapokból a saját reklámcéljaira. Winklert egy hasonló ügyben körözik, miután a tárgyalás elől megszökött. Ha sikerül elfogni, nagy büntetés vár a bécsi töltőtoll-királyra.

— Diplomáciai tiltakozás a Graf Zeppelin próbautja miatt. Berlinből jelentik: A megszálló hatalmak Rajna-ellenőrző bizottsága tiltakozást jelentett be a birodalmi kormánytól, amiért a Graf Zeppelin léghajó próbautja alkalmával a megszállott Rajna-terület felett repült el. A birodalmi forgalmi miniszter felelősségre vonta dr. Eckenert, aki kijelentette, hogy kizárólag meteorológiai okokból repült át a Rajna-terület felett.

Felelős szerkesztő: RÉTHY JÓZSEF.

Cenzurat: Prefectura Judetului.

Gajda tábornok gyilkosságra készült?

Meg akarta gyilkoltatni egy prágai lap szerkesztőjét és a cseh fascista párt titkárát.

Prágából jelentik: Nagy a riadalom a cseh fascista táborában. A „Narodni Pravda”, a fascista párt túlzó ellenzéki lapja hétfőn különkiadást adott ki és az első oldalán szenzációs beállításban közölte, hogy Gajda, aki még mindig viseli a tábornoki rangját, parancsot adott meghitt embereinek, hogy öljék meg Rulik Károlyt, a Narodni Pravda

szerkesztőjét és Dostal Istvánt, a fascista párt volt titkárát, akik elfordultak tőle. Ketten vállalkoztak rá, hogy végrehajtsák a gyilkosságot, nevezetesen Scheinost, a fascista párt főtitkára és Tesarek József titkár.

A prágai rendőrség nem ad ugyan hitelt ennek a vádnak, mégis megindította a vizsgálatot.

Közgazdaság.

A szüret kezdete.

Az eső javított a terméskilátásokon. — Munkába léptek a borárok leszorítói. — Kevés, de jó bor lesz. — „Menjenek vásárolni a regátba!”

(Arad, október 4.) A Hegyalján a kisebb szőlőbirtokosok már megkezdték a szüretelést. Noha az igazi szüret tulajdonképpen csak néhány nap múlva, október 8-ika táján kezdődik meg, amikor a nagyobb birtokosok is hozzáállnak a szüreteléshez. máris megállapítható, hogy azok a szőlőfűrtök, amelyek kibírták a háromhónapos szárazságot, a multheti esőzések révén erősen feljavultak. Szakértők szerint az idén a legjobb minőségű borokra van kilátás a Hegyalján, amit az is igazol, hogy a kerti szőlőkben szüret borok 8-9, a hegyi szőlőből nyert borok pedig 10-10 és fél maligánosak.

A nagyobb birtokosok borai, mivel azok csak pár nap múlva kezdenek hozzá a szürethez, minden valószínűség szerint felül fogják múlni minőségileg a múlt évi borokat, noha köztudomású, hogy azok is kifogástalanok voltak. Mennyiségileg azonban — sajnos — nem lehet ilyen reményeket táplálni az idei termés iránt, mert a nyári nagy szárazság igen sokat ártott ebben a relációban a szőlőnek.

Még voltaképpen meg sem kezdődött a mozgalmas és eleven élet a hegyaljai szőlőkben és nem hangzik le a domboldalokról a szüretelők vig dala, a borügynökök máris „munkába” léptek és mindenféle olyan híreket igyekeznek lanszírozni, hogy az idén alacsony lesz a bor ára. Ezek az ügynökök a kerti bor literjéért 7-8 lejért akarják megvenni. Azt híresztelik az ügynökök, hogy a regátban rendkívüli mennyiségű bor termelt az idén és ezek a borok a külföldre való szállítás esetén előnyös refakcióban részesülnek. A lelkiismeretlenül terjesztett álhíreknek azonban a kisebb szőlőgazdák sem dülnek be, mert jól tudják, hogy az árat mindenkor a kínálat és kereslet szabályozza és most, amikor kicsiny a kínálat és nagy a kereslet, nem lehet szó a borárok csökkenéséről. A szőlőgazdák csak mosolyognak az ügynökök ajánlatain és azt tanácsolják nekik, hogy menjenek a regátba bort vásárolni, ahol olyan bő volt a termés. Legalább is szerintük.

Zürichben 3.15, Párisban 15.50 a lei.

Helyi valutaárak. (Október hó 4.)

Pénz: Márka 38.50, dollár 163.50, angol font 715, francia frank 6.45, olasz lira 8.60, cseh korona 4.60, pengő 28.90, dinár 2.85, osztrák schilling 23.30, svájci frank 31. — Áru: Márka 39, dollár 164, angol font 800, francia frank 6.60, olasz lira 8.80, cseh korona 4.95, pengő 29, dinár 2.80, osztrák schilling 23.50, svájci frank 31.50. — *Külföldiek:* Berlin 39.60, Newyork 165.75, London 804.50, Páris 6.50, Milánó 8.70, Prága 4.92.25, Budapest 28.94, Zágráb 2.92, Bécs 23.37, Zürich 31.95. — *Irányzat:* szilárd.

Zürichi tőzsdényítés. (Október hó 4.)

Berlin 123.71, Amsterdam 208.40, Newyork 519.55, London 2519.25, Páris 20.31.50, Milánó 27.16.50, Prága 15.40, Budapest 90.59, Belgrád 9.13, *Bucuresti* 3.16, Varsó 58.25, Bécs 73.14.

Zürichi tőzsdézárlat. (Október hó 4.)

Berlin 123.70, Amsterdam 208.35, Newyork 519.55, London 2519.12.50, Páris 20.31, Milánó 27.17, Prága 15.39.50, Budapest 90.64, Belgrád 9.13, *Bucuresti* 3.15, Varsó 58.25, Bécs 73.10.

Bucuresti-i tőzsdézárlat. (Október hó 4.)

Devizák: Páris 6.46, Berlin 39.38, London 801, Newyork 164.90, Milánó 8.64, Zürich 31.80, Prága 4.91, Bécs 23.30, Budapest 29. — *Valuták:* Napolcon 640, márka 39.20, léva 1.20, török lira 0.85.50, angol font 798, francia

frank 6.44, svájci frank 31.40, olasz lira 8.54, drachma 2.10, dinár 2.89, dollár 163.75, lengyel zloty 18.20, osztrák schilling 23.20, pengő 28.75, cseh korona 4.88.

= **Mozgalom a kényszeregyezési eljárás bevezetésére.** Bucurestiből táviratozza tudósítónk: A bucaresti-i kereskedelmi kamara akciót indított a csődönkívüli kényszeregyezés bevezetése érdekében. A regáti törvények ugyanis nem ismerik a csődönkívüli kényszeregyezést és ennek következménye az, hogy a mai súlyos gazdasági válságban egymásután jutnak csődbe az ipari és kereskedelmi vállalatok. A nyugati államokban és az egész világon be van vezetve a csődönkívüli kényszeregyezés, csupán Románia nem ismeri ezt a rendszert. Erdélyben, ahol a régi magyar törvények voltak érvényesek, szintén ilyen alapon történt meg sok kiegyezés, ami a csődök tömegét akadályozta meg, azonban két esztendővel ezelőtt nálunk is bevezették a regáti rendszert és azóta egyik csőd a másikat éri. A regáti kereskedőknek meg volt az az előnyük, hogy moratóriumot kérhettek, amit rendszerint meg is kaptak. Erdélyben a kereskedőkre fizetésektelenség esetén minden alkalommal csőd várt. Előreláthatólag a bucaresti-i kereskedelmi és iparkamara akciója eredménnyel fog végződni és a mozgalomhoz csatlakoznak nemcsak a regáti, hanem az összes erdélyi kereskedelmi és iparkamarák.

Aradi szücsök rágalmazási pöe

A Járásbíró az Antalffy-Joanovics-pörben meghallgatta Fixmer Ambrus dr. ujaradi ügyvédet.

(Arad, október 4.) Arad kereskedő köreiben hetek óta élénken pertraktálják két ismert aradi szücsáru kereskedő, a Joanovics- és az Antalffy-cégek szokatlanul különös harcát, amely — a mai viszonyokra olyan jellemzően — legutóbb különféle rágalmazó pletykákban érte el kulminációját. Mint ismeretes, Antalffy Árpád szücsmester felesége nemrégén-Scheiermann Vencel szücsmester üzletében több tanu jelenlétében azt a kijelentést tette, hogy biztos forrásból eredő információja szerint a Joanovics-féle aradi szücsáru cég összeomlás előtt áll. A hír általános meglepetést keltett, mert a Joanovics-céget mindenki tökéletes és szolid, régi üzletnek ismeri s amikor a hír forrása iránt érdeklődtek, Antalffyné kijelentette, hogy férje azt ujaradi ügyvédjétől, Fixmer Ambrustól tudja, aki viszont több más ügyfelétől hallotta volna.

A széltében-hosszában cirkulált hamis hírekről tudomást szerezve, a Joanovics-cég mintegy három héttel ezelőtt rágalmazás és hitelrontás címen az aradi büntetőjárásbíróaságon pert indított Antalffy Árpádné ellen. Az ügyben először szeptember 21-én tartott tárgyalást Constantinescu járásbíró. Több tanu vallomásaiban megerősítette a feljelentés tényálladékát és azt, hogy Antalffyné valóban dr. Fixmer ujaradi ügyvédre, mint a hír forrására, hivatkozott a kérdéses alkalomkor. Constantinescu járásbíró ezért dr. Fixmer tanukénti kihallgatását rendelte el s a tárgyalás folytatását a mai napra elnapolta.

A mai folytatásos tárgyaláson a feleken kívül dr. Székely Ferenc és dr. Sarbu György jogi képviselők jelentek meg. Dr. Fixmer Ambrus tanuvallomásában előadta, hogy a Joanovics-céggel kapcsolatban elterjedt hírekről ő irodájában több ügyfelétől szerzett tudomást, akik egy csőd-tömeg kiürítése alkalmával azt a kijelentést tették, hogy szörmék vásárlásával egyelőre várakoznak, mert szakkörök szerint a Joanovics-cég rövidesen csődbe kerül s akkor olcsóbb anyaghoz jutnak. Az ügyvédi titoktartásra hivatkozva, azonban megtagadta ügyfelei nevének közlését. Székely Ferenc dr., Joanovicsék jogi képviselője kijelentet-

te, hogy Fixmer dr. vallomása lényegileg nem bír döntő fontossággal az ügyben; kizárólag az a fontos, hogy a tanuk nagyrésze igazolta azt, hogy a rágalmazó kijelentés Antalffy Árpádnétól ered. A kérdés körül a jogi képviselők között vita indult meg, majd Constantinescu járásbíró a tárgyalást felfüggeszti és annak folytatását — a bizonyítékok kiegészítése végett — november elsejére elnapolta.

Fosztogatás egy aradkönyeki uradalomban.

Letartóztatták az uradalom egyik alkalmazottját. — A rendőrség permanenciában van az elszaporodott betörések miatt.

(Arad, október 4.) Az aradi államrendőrségén két nap óta a legnagyobb apparátussal folyik a nyomozás egy nagyszabású fosztogatás ügyében. A nyomozást Miloj komisszár vezeti és a siker érdekében egyelőre titokban tartják az összes részleteket. Csupán annyi szivárgott ki, hogy egy Arad határában lévő uradalomban történt a fosztogatás, ahonnan több százezer lej értékű tárgyat loptak el. A fosztogatók ravasz fondorlattal férköztek be az uradalom alkalmazottainak bizalmába és azok szemeláttára hajtották végre vakmerő tettüket. A nyomozás eddigi eredményeként sikerült letartóztatni az uradalom egyik alkalmazottját, aki ellen az a gyanu merült fel, hogy összejátszott a bűnösökkel. Az illető tagad, azonban olyan bizonyítékok vannak ellene, amelyek kétségtelenné teszik bűnösségét. Eddigi feltevések szerint a nagyszabású fosztogatást ismert aradi emberek követték el, kiknek kellő időben sikerült elhagyniok a várost.

Ezzel kapcsolatban írjuk meg, hogy a rendőrség összes detektívjei és tisztjei napok óta állandó permanenciában vannak, mert megdöbbentő mértékben szaporodnak a lopások és betörések Aradon. A rendőrség már előállította a bűnügyi lajstromban szereplő összes betörőket és tolvajokat, de nem sikerült semmit sem rájuk bizonyítani. Érdekes, hogy a rendőrség csaknem teljes bizonyossággal ismeri a tetteseket, akik minden foglalkozás nélkül élnek, de feltevések szerint olyan kiterjedt szervezettel rendelkeznek, hogy sikerült elhárítaniok minden gyanút magukról. Aradváros közbiztonságának visszaállítása érdekében a rendőrség a legnagyobb ambícióval dolgozik, azonban eddig nem sikerült sok eredményt felmutatni.

NYILTÉR.

E rovat alatt közölttekért nem vállalnak felelősséget.

Értesítés!

Téli kert és Taverna

megnyitás szombat este disznótörrei és turócsuszával. Díjtalan borkóstolás, melyen szavazással lesz megállapítva, hogy a kitűnő hegyiborok közül melyik a legjobb. Díjtalan sorsjeggyel lesz kijátszva I. nyereményül 10 liter a legjobb borból és II. nyereményül egy sült malac. **Ma este nagy halvaesora!** Vasárnap délután már az új helyiségben dominó- és snapszli-verseny.

Ezen megnyitásra a n. é. közönséget tisztelettel meghívja az

AUTOMOBIL-vendéglő

tulajdonosa:

Schamberger, Strada Buour (Eötvös-u.) 16.

Bolthelyiség

a Piața Avram Iancu (Szabadság-tér) és S'r. Banalulu (Asztalos Sándor-ucca) sarkánál, a hetipiac legélénkebb helyén,

november 1-re kiadó

Cím az „Aradi Közlöny” kiadóhivatalában.

APRÓ HIRDETÉSEK.

AZ APRÓHIRDETÉSEK DIJÁT SZAVAK SZERINT SZÁMITJUK. Minden szó hétköznap 4. vasárnap 5 Let. vastagabb betűvel 8. Melve 10 Let. A legkisebb hirdetés ára 10 szög hétköznap 40. vasárnap 50 Let. A vastagabb betűvel kívánt szavak aláhuzandók. Az apróhirdetéseket előre kell fizetni. A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az apróhirdetés szövegét, amely eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa. Hirdetéseket délután 5 óráig vesszünk fel. Csak válaszhelyesével ellátott kérdésekre válaszolunk. Alánlatok, kelleges levelek továbbítására megfelelő postabélyeg csatolását kérjük. A kiadóhivatal telefon száma 151. A hirdetésekre vonatkozó felvilágosítást a kiadóhivatal adja meg.

LEVELEZÉS.

PIROSKA 35"-nek levele van az Aradi Közlöny kiadójában. 5352

OKTATÁS.

FRANCIÁT és németet nagyon olcsón tanít. Volt Fábán Gábor-u.-1. földszint 5072

ALKALMAZÁS.

SOFFŐR. Nagy gyakorlattal bíró, németül beszélő soffőr bankszolgának keresetlik. Polgári Takarékpénztár. 5333

KÉT jó bizonyítvánnyal rendelkező, románul beszélő szobacéány azonnali keresetlik. Jelentkezés Str. Consistoriului 33. szám. 5349

PERFEKT főzőnő, ki házzvezetését vállalja, alkalmazást keres. Cimeket az Aradi Közlöny kiadójába kér. 5347

MŰSZAKI tisztviselő, fiatal, ipari vagy más vállalatnál állást keres. Leveleket „Technican” jellegre az Aradi Közlöny kiadójába kérek. 5354

MINDENES szakácsnőt keresek Dr. Wernerné. Str. Horia No. 4. Jelentkezés délután 10-től. 5353

JOBB mindenes leányt keres magános vidéki ur. Ajánlatokat „Otthon” jellegre az Aradi Közlöny kiadójába. 5350

SZÜCSSEGÉD felvétetik Joanovits Antal szücs Arad. 5343

JÓLFŐZŐ mindenes azonnali állást keres. Cím volt Tököl-tér 14. házszám. 5357

LAKÁS.

NOVEMBER 1-re keresek 4 szobás modern lakást a belvárosban. Cím az Aradi Közlöny kiadójában. 5358

A főtéren

két udvari szobából álló, műhelynek, szalonnak vagy irodának alkalmas helyiség azonnali

KIADÓ.

Cím az Aradi Közlöny kiadójában. 1357

INGATLAN.

ELADÓ 400 hold kiterjedésű erdő, épület és tüzifának alkalmas bükk és tölgyfával. 40 éves kitermelés, 8 km-terre az állomástól. Érdeklődők forduljanak Dr. Pausesi Nicolae ügyvédhez, Arad, Str. Horia 11. 5322

VÉTEL ÉS ELADÁS.

VESZEK használt, jókarban levő nagyobb méretű raktári vasajtót. Cím az Aradi Közlöny kiadójában. 10506

RÉZHÁLÓ BERENDEZÉS, mahagoni és faragott szalonnák, kristálycsillár, Biedermeier szalonnák, vitrinek, antik asztali lámpák, gyönyörű réz óra és girándok, antik comódok, órák, asztalok, szőnyegek, velencei és aranyozott consol tükrök, női bundák, festmények, férfi ruhák, csipkesálak, fali etazserok, majolika, márkás porcellánok, kararai márványasztalok, bronz figurák, függönyök, stófe, kredencek, zongorák, hegedű, cselló, fali tálak, márványasztalok stb. eladó. Salgóné bizományi üzlete Arad, Strada Horia (Széchenyi-u.) 1. Neuman-palota. 1000

MEGBIZÓIM részére keresek különböző antik szalonnákat. Salgóné bizományi üzlet Str. Horia 1. (Széchenyi-ucca) Neuman-palota.) 1000

TISZTA, MOSOTT RONGYOT gépek tisztítására keresünk megvételre. Cím az Aradi Közlöny kiadójában. 100

MANIPULATOR PAPIR 5 kigros csomagokban kapható az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 500

ÜZLETEK.

EGY 25 év óta fennálló vendéglőhelyiség lakás konyhával azonnal kiadó. Cím az Aradi Közlöny kiadójában. 5346

Szörmekabátok

és mindenemű Rosenzweig Elemér

Háromjáratu malom

jól jövedelmező, eiköltözés miatt, áron alul is eladó. Cím az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 5351

Alkalmi házvétel

A v. Tököl-tér közvetlen közelében, teljesen jókarban levő emeletes. bérház 210.000 lej jövedelemmel, áron alul, 1.300.000 lejért eladó. Bővebbet „HERMES” irodában Románului (Zrinyi) u. 6.

Elsőrangú vendéglő

piactéren, 6 szobás elfoglalható lakással, nagy istállóval. Szemlakon (Aradm.) azonnal eladó. Socodoran Traian, Szemlak.

átalakítását 1500 lejtől kezdve a legújabb modellek után készít és mindenemű Rosenzweig Elemér Arad, a teli színház főbejártaival szemben, az emeleten. 4965

Nagy famegtakarítás szabadalmazott ZSIGUCZI-féle kályhánál. A fűtőtechnika esodája! Számos elismert levél és hivatalos szakvélemény bizonyítja jóságát és 50% tüzelőanyag megtakarítását. Megtekinthetők a készítőkké. HAMMER ZSIGMOND és FIA üzletében Arad, Boulevard Regele Ferdinand No. 27 (Boros Béni tér)

GABY-szalón, Legdivat-250 lejtől, filcform-100 lej volt József-sabb filc-mázás mo-deljeink után foh.-ut 11. kalapok

MUZSAY JÓZSEF ARAD, színházzal szemben		Őszi és téli árjegyzéke:	
Férfi öltöny tiszta gyapju L.	1750	Iskola öltöny előírás szerint L.	1600
Férfi öltöny divatszínben ...	2450	Bőr kabát ia. minden színben ..	3900
Sötétkék és fekete öltöny ia. ..	2750	Fregoli raglán... ..	2000
Őszi és téli felöltő... ..	1950	Gummi kabát	800
Ulsier-Double ia.'	2450	Trench-coats ia.	2500
Fekete fűli kabát szörme sál palmr	2650		
Divat szabóság!	4818	Angol posztó raktár!	

BUTOR

jutányos áron kapható Wiegenfeld Adolf Arad Strada Moise Nicoara (Petőfi-ucca) 9-11. 8704

Kiköltözés előtt

eladásra kerülnek minden elfogadható áron: ebédő, kávé, tea és üvegszervicek. FISCHER üvegüzlet Arad.

HUNGARIA

Nagyszálloda

BUDAPEST, a Dunaparton. Előkelő otthon! Polgári árak! Táviratcím: „HUNGARIOTEL”.

Ha Curtici-ra

utazik, vagy autókirándulást tesz erre a közeli határállomásra, keresse fel: Jovitz Jenő vasuti vendéglő. Éttermét, ahol jól, olcsón és izletesen étkezhet. 4918 KITÜNO FAJBOROK!

Feltűnő olcsó malomeladás!

Vasutállomás közelében 8 község központján egyedül álló motormalcm üzeme képes állapotban, óriási forgalommal, 8 szobás lakással, gazdasági épületekkel, kádifürdővel 1.300.000 lejért részletfizetésre is eladó. Kizárólagos megbízott: HAÁSZ ALBERT irodája Arad, Str. Eminescu 12. szám.

Kiadó lakások!

Uionnan festett, kertes magánház 4 szobás, fürdőszobás, kényelmes lakással, azcnkivül egy 3 szobás, fürdőszobás lakás november 1-re kiadó. HAÁSZ-iroda Arad, Strada Eminescu (Deák Ferenc-ucca) 12. szám.

Ha közszükségleti,

alkalmi vagy ajándék-tárgyakat mérsékelt áron ohajt beszerezni, keresse fel SALGÓNÉ bizományi üzletét Arad, Str. Horia (Széchenyi-u.) Neuman-palota.

Árverési hirdetmény.

Sárosy István csődüggyében a leltár 3, 24-73, 75-124. tételei alatt felvett ingóságok, amelyek dobozkészítésre szolgáló különböző gépekből, eszközökből és anyagokból állanak, 1928. évi október 10-én árverésen eladásra kerülnek. Az ajánlatok 1928. október 10-én délelőtt 12 óráig a csődtömegegondnok: dr. Széll Lajos ügyvéd irodájában Aradon, Bul. Regele Ferdinand 4. sz. a. adandók be, míg a csődválasztmány az ajánlatok fölött ugyanazon napon délután 5 órakor fog a fent megjelölt helyen határozni. Az ingóságok egy tömegben kerülnek eladásra. Az árverelőknök 10% bánatpénzt kell a tömegegondnok kezéhez előre lefizetniük. A vevő köteles a megvett ingóságokat azonnal átvenni és a vételárát kifizetni, mert ellenesetben a bánatpénzt elveszti és az árverés az ő költségére és veszélyére lesz tovább folytatva. A csődválasztmány fenntartja jogát ahhoz, hogy az ajánlatok felbontása után szóbeli árverést tartson és az ingóságokat esetleg darabonként adja el. A vételi illeketet a vevő fizeti. Az ingóságok az árverés napjáig a tömegegondnoknál való előzetes bejelentés után megtekinthetők. A csődválasztmány az eladott ingóságoknak sem minőségéért, sem mennyiségéért nem szavatol, sem a leltár esetleges hibáért, s fenntartja jogát, hogy a beérkezett ajánlatokat indokolás nélkül visszautasítsa. Arad, 1928. augusztus 22. 5355 Csődválasztmány.

Friss, élénk, ötletes, és tartalmas az ARADI KÖZLÖNY